Friedrich
Dürrenmatt

BEŞİNCİ FRANK

KÜLTÜR BAKANLIĞI

Kültür Bakanlığı Yayınları : 310
Yazın Dizisi : 4

Onay : 27 Kasım 1978 gün ve 1571 sayı.
Baskı sayısı : 5.000
METEKSAN Ltd. Şirketi, ANKARA - 1979

F. DÜRRENMATT

BEŞİNCİ FRANK

Çeviren
Tahsin Saraç

Kültür Bakanlığı Yayınları

Birinci baskı, Nisan 1979

Kapak : Said Maden

Günümüzün insanı, bildikleriyle yetinmeyen, hızla değişen koşullarda kendini yenileyebilen, özgür, barışçı, insancıl, hoşgörülü, toplumuyla bütünleşmiş, kendi kişiliğini geliştirirken başkalarının gelişmesine de çalışan toplumsal bir varlık olmak durumundadır.

Bu, çağın gereklerine uygun, ama kendi benliğinden, geçmişinden, toplumunun öz kaynaklarından kopmamış bir insandır. Çünkü insan, ancak ulusal özelliklerini koruduğu oranda, çağdaş uygarlığa, evrensel kültür değerlerinin oluşmasına ve zenginleşmesine katkıda bulunabilir.

İnsan, içinde yetiştiği çevrenin bir ürünüdür. Benzer koşulları paylaşanlar benzer biçimde düşünürler. Kültür, toplumu oluşturan bireylerin duyuş, düşünüş ve davranış birliğidir. Duyuş, düşünüş ve davranış birliği ise, bir ulusun, bir toplumun öbür toplumlardan değişik olan koşullarının etkisiyle oluşur. Bu anlamda kültür, ulusal bir nitelik taşımaktadır; ama özellikleri çok başka olan toplumların bile birbirlerine benzeyen bazı koşullara sahip olması ve çağdaş dünyada bu benzer koşulların hızla artması, kültürün evrensel yanını ortaya çıkarır.

Uluslararasındaki kültür alış verişinin artması, insanların birbirlerini daha iyi anlamalarına, ortak yanlarını bulmalarına, evrensel barışın oluşmasına katkıda bulunur. İşte, bu nedenle kitap, iletişimi kuran araçlardan biri olduğu gibi, kültürün ulusallıktan evrenselliğe ulaşmasında da en önemli etkendir.

Kitap, insanlığın belleğidir. Zaman içinde her şey unutulabilir. Ama yazıya geçmiş her şey belge niteliği taşır. "Söz"ü sonsuzlaştıran, kitaptır. İnsanlık tarihinin gerçek anlamda değer bulması, "yazı"nın bulunmasından sonradır. Tarihi yaratan insan, kendini tarih içinde yazıyla, "kitap"la var etmiştir.

İnsan kendi çevresinin bilgilerini sindirdiği oranda dünyadaki bilgi birikimlerinin de farkında olmalıdır. Bununla yetinmeyip, kendi çağından önceki bilgileri de kavramalıdır. Ancak böylece "zaman"ı aşar, bütün zamanları kavramış gerçek bir "aydın" olabilir.

Geçmişten geleceğe doğru gelişen düşünsel ürünleri saptayıp topluma ulaştırmak, bizim çalışma alanımızı çizmektedir. Klasik ve çağdaş yapıtlarla kültür alanını canlı tutmak gerekir. Öncelikle ele alınması gerekli geçmiş ve çağdaş kendi yaratı ürünlerimizin yanı sıra, başka toplumların benzer ürünlerini de değerlendirmek, kültür anlayışımızın doğal bir sonucudur.

Kültür Bakanlığının yayınları, özlemi duyulan insanın, Türk insanının, bu anlayış içinde oluşmasına katkıda bulunma amacını gütmektedir.

Doç. Dr. Ahmet Taner Kışlalı

Kültür Bakanı

KİŞİLER

BEŞİNCİ FRANK
OTTİLİE (Karısı)
HERBERT (Oğlu: daha sonra ALTINCI FRANK)
FRANZİSKA (Kızı)
BOCKMANN (Banka Müdürü)
EGLİ (Personel Şefi)
FRİEDA

HAEBERLİN
SCHMALZ (Gişe Memurları)
KAPPELER

PAULİ
HEİNİ
GUİLLAUME (Garson)
SCHLUMPF (Fabrikatör)
APOLLONİA (Otel sahibi bayan)
PİAGET (Saat fabrikatörü)
TRAUGOTT (Devlet Başkanı)
MEİER (İpek Kralı)
GRAEULİCH (Tomruk Kraliçesi)
OTTO (Genç görevli)
Gömme törenine katılanlar
Banka müdürleri, yönetim kurulu üyeleri
Hastabakıcı

Birinci baskı, Nisan 1979

Kapak : Said Maden

Günümüzün insanı, bildikleriyle yetinmeyen, hızla değişen koşullarda kendini yenileyebilen, özgür, barışçı, insancıl, hoşgörülü, toplumuyla bütünleşmiş, kendi kişiliğini geliştirirken başkalarının gelişmesine de çalışan toplumsal bir varlık olmak durumundadır.

Bu, çağın gereklerine uygun, ama kendi benliğinden, geçmişinden, toplumunun öz kaynaklarından kopmamış bir insandır. Çünkü insan, ancak ulusal özelliklerini koruduğu oranda, çağdaş uygarlığa, evrensel kültür değerlerinin oluşmasına ve zenginleşmesine katkıda bulunabilir.

İnsan, içinde yetiştiği çevrenin bir ürünüdür. Benzer koşulları paylaşanlar benzer biçimde düşünürler. Kültür, toplumu oluşturan bireylerin duyuş, düşünüş ve davranış birliğidir. Duyuş, düşünüş ve davranış birliği ise, bir ulusun, bir toplumun öbür toplumlardan değişik olan koşullarının etkisiyle oluşur. Bu anlamda kültür, ulusal bir nitelik taşımaktadır; ama özellikleri çok başka olan toplumların bile birbirlerine benzeyen bazı koşullara sahip olması ve çağdaş dünyada bu benzer koşulların hızla artması, kültürün evrensel yanını ortaya çıkarır.

1. SHAKESPEARE KAHRAMANLARI GİBİ

(Personel Şefi EGLİ, tören giysileri içinde, perde önüne çıkar; şapkasını arkaya yıkmıştır.)

EGLİ — Duyup durmuşsunuzdur, bayanlar, baylar,
Ne yapalım ki dünya hiç de dini bütünlerin
İstediği bir dünya değil.

Zengin hep zengin, yoksul hep yoksul
Bağışlasın Tanrı katıyürekliliğimizi
Neyse bırakın şimdi bütün bu
Romantik saçmaları.

Özgür değildir kişi
Kapılmıştır çarkına olayların
Kurtlarla köpeklerle sarılı yanı yöresi.
Tutsaktır toplum içinde.

Üstüne titrediği komşusu gölge eder kendisine.
Öylesine kementli ki her şeyle
İnsanlığından oluverir bakarsın bir gecede.
Onunçin yürekli olmaya çalışın da
Bunda para ödeyip girdiğiniz bu tiyatroda
Acıklı güldürüsünü seyredin özel bir bankanın.
Kişiler kim mi diyeceksiniz
Kim olacak, hademesinden en yetkilisine
Müdürüne, müdürün karısına dek bütün çete.

Bu oyunda neler çektiğini göreceksiniz bunların,
Hem bunların, hem de müşterilerin;
Müşterilerinin çektiğinden söz etmeye değmez elbet.

Neden bu kişileri seçtik derseniz:
Fakir fukarayı çıkarsaydık karşınıza
Herkes gibi siz de duygulanır, ağlardınız;
Ancak bizim gibiler karşısında
Duygularınızdan arınır, yargı yürütürsünüz siz

Unutmayın ki acıma ve gözyaşı yıpratır kişiyi
Yoksulluk karanlık yollara saptırır
Size klasik bir oyun sunuyoruz biz;
Biliriz ki en azından bir milyonun ötesinde başlar
klasik sanat

Öğrenin öyleyse siz ey dinibütünler
Neler umuyor, neleri seviyoruz
Duyun, nasıl öldürüyoruz
Bakın, ne dümenler çeviriyoruz.

Ama öldüğümüzde, gene
Kusur etmeyin saygı göstermede.

Her insan saygıdeğerdir çünkü.

Yalnız krallar değil kirli işler çeviren
Yalnız generaller, bakanlar değil
Ortalığı kana bulayan;
Rezaletlere boğulan.

Ben personel şefiyim,
Çok iyi bilirim bunları.

Çevremizde bir dünya
Tefecilik, yalan dolan
Dönüp dururuz durmadan.

Haydutlukta üstümüze yoktur bizim
Son noktasını koymuşuzdur bu mesleğin
Bundan ötesi artık boş ve gereksiz bir dürüstlük.

Ve sayın seyirciler
Bir yiyip bin şükredin.
Gelecekler yanında zemzemle yıkanmış kalırız
bizler

Bu iğrençlikler ileride dayanılmaz olacak belki
Onun için korkmayın, çevireceğimiz oyunlarda
Kendinizi de görmeye yürek bulun.

Biz, borsa oyuncuları, para işlerinin papaları,
Kontları, kralları, imparatorları
Aramıza her yeni katılanla
Düşerek daha bir bayağılığa
İşte karşınıza çıkıyoruz.

Korkuncuz kuşkusuz, kana bulanmış ellerimiz
Ama az çok tanrılara benzeriz
Ve Shakespeare'in kahramanlarından
Ne daha az büyük, ne daha az kanlıyız.

PERDE AÇILIR

2. BÜYÜK DÜMEN

(Rıhtımda sabah, on suları. Sağda, bir duvar ve kapıyla belirlenmiş bir kahve. Üstünde "Guillaume'nin Kahvesi" *yazılıdır. Kahvenin önünde üç masa vardır. Solda küçük bir otel. O da kahve gibi, bir duvar ve kapıyla belirlenmiştir. Üstünde* "Otel" *yazılıdır. Geri planda Özel Banka. Ruhlar tarafından açılıyormuşçasına, kendiliğinden açılıp kapanan modern bir kapısı vardır. Ama cephesi eski ve yıpranmıştır. Bununla birlikte, sevimli ve sıcak görünüşlüdür. Bir taşra kentinin eski mahallelerinde rastlanabilecek türden bir yapılıdır bu. Kişiler: HEİNİ, işsiz aç ve umutsuz, sırtını otele dayamıştır. Garson GUİLLAUME masaların üstünü silmektedir. Soldan, PAULİ, elinde bir valizle girer. Derli toplu bir giyinişi vardır. Kahveyi görüverir. (Görmez olaydı)*

PAULİ — Garson, bir bira, bir de boş sandöviç, lütfen.

(Ortadaki masaya oturur. Garson istenenleri getirir, gider. PAULİ birasından bir yudum alır, sandöviçini ısırır. Bir parça koparıp martılara atar. HEİNİ ıslık çalar. PAULİ dönüp bakar.)

HEİNİ — Ben Dresseldorf'luyum. Siz nerelisiniz?

PAULİ — *(Sevinerek)* Ben de Amseldingen'li.

HEİNİ — *(Yaklaşır)* Desene aynı yöredeniz. *(Gelip masasına oturur).* Ben, Zurmühl'lerin Heini'yim. Belediye kâtibinin oğlu. Hani şu Mercedes'i olan var ya.

PAULİ — Ben de Neukomm'ların Pauli'si. Peder çilingirdir. Kilisenin yanındaki kırmızı çatılı ev var ya, orada oturan. *(Martılara yem atar).*

HEİNİ — Acıkmış zavallıcıklar.

PAULİ — Sen de açsın galiba. *(Boş sandöviçi Heini'ye uzatır)*

HEİNİ — İşlerim kötü gitti. *(Boş sandöviçi yer)* Ben kadın terzisiyim.

PAULİ — Ben de çilingirim.

HEİNİ — Ne o, sen de mi işinden atıldın, yoksa?

PAULİ — Yok canım, ben kendim ayrıldım. Kapıyı suratlarına çarpıp çıktım. Benim mesleğim igrenç bir şey.

HEİNİ — Hepsi boş. En iyisi kafayı çalıştırmak, şu yer yüzünde iş çıkacak kurumları bir güzel incelemek. Bak, ben haftalardır şu özel bankayı koluyorum. Çevresinde dönenip duruyorum. Memurlarını, müşterilerini bir bir belliyorum. Şu kesin sonuca vardım: korkunç zengin bir kurum burası, arkadaş. Şu anda içeri girmekte olan kim, biliyor musun? *(Bir müşteri içeri girer)*

PAULİ — Ben ne bileyim!

HEİNİ — İpek kralı Meier. Beş milyonluk adam. *(Bankadan bir kadın müşteri çıkar)* Bu da Graeulich. Tomruk kraliçesi. On milyonluk. *(Bir müşteri ban-*

kaya girer) Bu da Schlumpf. Belsendorf'daki maki ne fabrikasının sahibi. Yirmi milyonluk.

PAULİ — Vay anasını!

HEİNİ — Laf değil, oğlum, gerçek. *(PAULİ birasını bitirir)*

PAULİ — Yirmi milyon, ha! Bu parayla kim bilir kaç bardak bira alınır!

HEİNİ — Bak, gördün ya, hemen akıllanmaya başladın. Al, bu benim son sigaram. Yarısı da sana. *(Sigarayı ortadan bölüp yarısını ona verir)* Yanlış meslek seçmişiz biz. Kadın terziliğiyle, çilingirlikle zengin olmaz adam. Olsa olsa açlıktan ölmez. O da ömür boyu çalışırsa. Ama düşün, bir de bankada memur olmuşuz! *(Arkadaşının sigarasını yakar)* Planlaması benden, uygulaması senden. Bak oğlum, sen çilingirsin. Benim kafamda bir plan var. İkimiz bir bankaya memur girmişiz. Hemen bir ikinci anahtar ayarlıyorsun. Fırsat kollayıp tam denk düşürüyoruz. Uygun bir zamanda kasayı açıyoruz. Ondan sonra eyvallah, işimiz iş.

PAULİ — Nerde o şans!

HEİNİ — Nerdesi merdesi yok. Şansı da, kaderi de bize yardım etmek zorunda. Hem karnımız aç, hem paramız yok. Oysa, şu içerdekilerin karınları tok, sırtları pek. Üstelik cepleri para dolu. Onun için, Tanrı adaleti adına duruma el koymaya hakkımız var. *(Özel bankanın kapısı açılır. BEŞİNCİ FRANK boy gösterir. Altmışında, kıranta, ense kulak yerinde, sinek kaydı traşlı, gözünde çerçevesiz gözlük, iki dirhem bir çekirdek giyinmiştir)*

BEŞİNCİ FRANK — Merhaba dalikanlılar. Sizi rahatsız ettim. Bağışlayın. Ben, Beşinci Frank. Şu saygıdeğer bankanın genel müdürüyüm. "İnsanlık Dostu Frank" derler bana. *(HEİNİ ile PAULİ, şaşkın, ayağa kalkarlar, saygıyla önünde eğilirler. GUİLLAUME kapıda görünür)* Guillaume, şu delikanlılara sandöviç ve viski, bana da bir maden suyu ver. *(Oturur)*

GUİLLAUME — Başüstüne, müdür bey. Her zamanki gibi. *(İstenenleri getirir)*

BEŞİNCİ FRANK — Ya, işte böyle, delikanlılar. Yaşadığım kadar yaşadım ben artık. Ardımda bütün bir ömür. Kırk yıllık bankacılık hayatı. Önümde ölüm ve sonsuzluk. Üçüncü kalp krizinden güç bela kurtuldum. Dördüncüsünün de belirtileri başladı. Aman, ne olacak. Aldırma. Ülkücü adamım ben. Manevi değerlere önem veririm. Hay allah, bir ayağı çukurda bir adam görmediniz mi hiç? *(HEİNİ ile PAULİ yerler)* Bakın, delikanlılar, çok kısa konuşacağım. Bir adamın yakasına ölüm yapışmışsa, o adam artık uzun laf etmekten hoşlanmaz. Çalışma odamın penceresinden bakıyordum. Sizi gördüm. Baktım, dünyadan habersiz, köyünüzden çıkmış, kendinizi başkentte bulmuşsunuz. Kocaman bakanlık binaları, daireler, görkemli yapılar, ticaret kurumları karşısında apışıp kalmışsınız. Gençleri iyi bilirim ben. İçlerinde kötülük yoktur, ama yaşamlarını düzene koymayı bilmezler. İradeleri vardır, ama bunu belli bir amaca yöneltemezler. İşte bu yüzden onlara babalık etmek, kendilerini şefkatle yöneltmek, doğru yola sokmak gerekiyor. Bakın, delikanlılar, yardım-

cılara ihtiyacımız var bizim. Şu dürüst, saygıdeğer kurumumuz için ülkücü gençler arıyoruz. Yaşadığımız çağda, allah için söylemeli, yeteneği olan, başarının doruğuna yükselebiliyor. Sizi hemen işe alıyorum. Ticaret hayatı sizi pişirip tam adam edecek. Borsalarda yoğrulacaksınız. Kasalarda çelikleşeceksiniz. Sermaye içinde en güzel eğitimi göreceksiniz. Şaşacaksınız, delikanlılar, şaşacaksınız. Aklınız almayacak. *(Ayağa kalkar)* Hemen Personel Şefine gidin. Durumu biliyor. Ayda sekiz yüzünüz var. *(Elini yüreğine bastırır)* Korkmayın, benim şu yaşlı müdür kalbim, nasıl olsa çalışma odamdaki koltuğuma dek götürür beni. Hesabı bana yaz, Guillaume. Elveda, dostlarım, sizlerden ayrılıyorum artık. Ölmeye gidiyorum. *(Sendeler, dengesini bulur, bankanın kapısı açılır. BEŞİNCİ FRANK bir an durur. Kapı kapanır. HEİNİ VE PAULİ, V. Frank'ın ardından bakakalırlar.)*

HEİNİ — Vay anasını, be! Büyük dümen başlıyor.

PAULİ — *(Düşünceli)* Tanrı adaleti nasıl da gösterdi kendini!

HEİNİ — Bak arkadaş, bu kez tam konduk. Turnayı gözünden vurduk. *(Özel Bankanın önüne büyük, kara bir tül iner. Yalnız kapı açıkta kalır)*

PAULİ — Heini! *(İkisi birden yerlerinden fırlarlar. PAULİ'nin valizi elindedir)* Herif gerçekten gitti be!

HEİNİ — Haydi, iş başına! Mesai başladı! *(Bankaya doğru gider; PAULİ de arkasından)*

ATALARA DOĞRU

(Projeksiyonla perdeye yansıtılan ara başlıklar okunduktan sonra, perde açıldığında sahne değişmiştir. FRANK'ların özel aile gömütlüğü. Gün batımına doğru. Birinci perdedeki iki duvar, iki kapı ve bankanın cephesi olduğu gibi durmaktadır. Duvarlar oyun boyu sahnede kalır. Kara yas örtüsü duvarda asılıdır. Banka kapısının önünde, ölümden sonra dirilişi gösteren kara mermerden bir melek yontusu; önünde mermerden, açık bir gömüt. Gömüte bir-iki basamakla çıkılmaktadır. Koro ölüm ezgisinden ilk dizeleri söylerken, gişe memurları HAEBERLİN, KAPPELER, SCHMALZ, bir de PAULİ, FRANK'ın tabutunu, sahnenin sağ gerisinden içeri doğru taşırlar. Yüzlerinde, Büyük İnsanlık Dostu FRANK'ın ölümünden duydukları büyük acıyı dile getiren bir anlatım vardır. Tabutu, sahnenin önortasına bırakırlar. Sonra, sessizce, soldaki duvarın önüne çekilir, topluca dururlar. Bunların hemen ardından yasa çağrılmış olanlar girerler. Ellerindeki çelenkleri mermer gömüte dayayıp, sahnenin sol-gerisine çekilir, ayrı bir topluluk olarak dururlar. Sonra, sağ geriden Personel Şefi EGLİ, ardında başka yaslı erkekler olduğu halde, girerler; sağ duvarın önünde yer alırlar. Hepsi de yas giysilerine bürünmüşlerdir: kara palto, kara şapka, kimilerinde

de silindir şapka. Bankanın en yetkili kişisi olan müdür BOCKMANN, yüzü bir kara tülle örtülü dul bayan OTTİLİE FRANK'a, gömütün yanına dek eşlik eder, sonra çekilip EGLİ'nin yanında yer alır).

HEPSİ BİRLİKTE :

Çıktın sen ey insan
Annenin karnından
Geldin bu evrenlere
Peki, ne aramaya, ne?
Adalet ve barış.
Gafil, sana mı kalmış
Gidiyorsun kavuşmaya atalarına
Yol çiziyorsun böylece çocuklarına.

OTTİLİE — Yüce Beşinci Frank! Senin karınım ben; nasıl davranılması gerektiğini bilirim. Gömütüne gözyaşı yaraşmaz senin. Değiştirilemez yazgıyı olduğu gibi kabul edecek, tanrısal yasaya boyun eğeceğiz. Dayanma gücümüzü yitirmiyeceğiz, arkadaşlar! *(Herkes bir silkinir)* Kendimizi aldatmanın anlamı yok. Seni, sen yapan günler geçti artık. Baban, Wall Street'i parmağında oynatıyordu. Deden bütün bir Çin'i avucunda tutuyordu. Oysa sen, krallığın sona erdiğinde, basit bir elektrik fabrikasını işletmekten öteye gidemiyordun. Gücün tükendi, buna dayanamayan yüreğin parçalandı işte. Böylece senin soyun da tükendi. Geride kalan bizler, şu cüceler dünyasında ayak diremek zorundayız. Sayın Devlet Bankası Müdürü, Sayın Bankalar Birliği Müdürü, Sayın Ticaret Anonim Ortaklığı Müdürü,

Sayın Yönetim Kurulu üyeleri, dostlarım ve sevgili çalışma arkadaşlarım! Çağımızın en son ve en büyük özel bankacısına veda ediyorum. Sevgili Frank, kal sağlıcakla! Seni toprağın koynuna veriyoruz artık. *(BOCKMANK, OTTILİE'nin yanına gelir, onu sahnenin sağ gerisinden dışarı çıkarır. Törene katılanlar onu izlerler. Üç gişe memuru ve PAULİ, EGLİ'nin gözetimi altında, tabutu gömüte indirirler).*

HEPSİ BİRLİKTE :

Batıyor işte böyle bütün hanedanlar
Ve susuyor burada eskiden bağıranlar
Ey yüce hükümdar, ışığın artık söndü
Ey Beşinci Frank, o yüce yazgın döndü
Oysa bir hanedanın vardı, görkemli
Girdin bir gömüte, gömüldün şimdi
Sen, en büyüklerin o sonuncusu
Oldun bir dönümsüz yolun yolcusu.

4. YALAN DOLAN, KAPKAÇÇILIK

(Törenden sonra, ölü anısına yemek. Kara tülün asılı durduğu bankanın önünde, sahne gerisinde, çeşitli yiyeceklerle donanmış, kocaman bir masa; üstünde beyaz bir örtü, meyve tabakları, yarı-dolu şarap, konyak bardakları, vb. Masanın üstünde kocaman bir avize asılıdır. Vakit ilerlemiş, çağrılılar gitmiştir. Masanın çevresinde, düzensiz bir biçimde dizilmiş sandalyeler. Banka ileri gelenleri, karınları doymuş, ellerinde sigaraları, önlerinde kahveleri, göğüslerinde lekeli, kocaman peçeteleri, oturmaktadırlar. Masanın en solunda, seyircilerin görebilecekleri bir biçimde, SCHMALZ, sağında KAPPELER, HAEBERLİN, OTTİLİE, boş bir sandalye, BÖCKMANN, FRİEDA ve masanın önünde, sırtı seyircilere yarı-dönük EGLİ, GUİLLAUME servis yapar. Soldaki kapıdan, elinde valizi, ürkek adımlarla PAULİ girer.)

OTTİLİE — Buyurun, sayın Pauli, şöyle yaklaşın.

PAULİ — Emredersiniz, müdire hanım.

BÖCKMANN — Sizi tören yemeğine bekledik. Konuklar gittiler bile.

PAULİ — Teşekkür ederim, beyefendi. Size allahaısmarladık demeye geldim. İşimden ayrılmak istiyo-

rum.

EGLİ — İşinizden ayrılmak mı?

PAULİ — Amseldingen'e dönmek istiyorum. Büyük kentler bana göre değil.

EGLİ — Mümkün.

PAULİ — Arkadaşım Heini'yi de çok merak ediyorum. Üç gündür ortalarda yok.

BÖCKMANN — Polise haber verelim.

OTTİLİE — Çok iyi. Polisin de zaten sizinle işi olacak.

PAULİ — Anlayamadım, efendim.

OTTİLİE — Sen elini şu sağ cebine sok da, delikanlım, şu kasanın anahtarını veriver. Gerçi asıl anahtar değil, ama sen çok usta bir çilingir olduğun için yaptığın aynı işi görür. *(PAULİ irkilir, kalakalır)*

OTTİLİE — Hadi, versene.

PAULİ — Buyurun, efendim. *(Anahtarı uzatır)*

BÖCKMANN — Niyetin, bugün kimseye sezdirmeden, bankada saklanmaktı, değil mi? Gece, arkadaşın Heini'ye kapıyı açacaktın, birlikte milyonları toplayacak, sonra da toz olup gidecektiniz. Öyle değil mi?

PAULİ — *(Yenik düşmüş)* Öyle, beyefendi.

OTTİLİE — Otur, bakalım.

PAULİ — *(Oturur)* Başüstüne.

OTTİLİE — Şimdi de dinle bakalım, yargımızı.

PAULİ — Buyurun, efendim. *(OTTİLİE ve ötekiler ayağa kalkarlar. PAULİ oturmaktadır)*

OTTİLİE — Dinle, Pauli. Seni artık kesin olarak bankamız kadrosuna aldık. Çünkü soygun planın gerçi

biraz acemiceydi ama gene de övgüye değer. Yaptığın anahtar, doğrusu çok usta işi. Egli, bunun adını personel listesine yazdır.

EGLİ — Yazdırdım bile.

OTTİLİE — Bundan böyle, iş arkadaşlarınız, gişe memurları Haeberlin, Kappeler, Schmalz, bir de sadık memuremiz Frieda olacak. Birlikte çalışacaksınız. *(OTTİLİE, ardından ötekiler otururlar).*

PAULİ — *(Ürkmüş)* Bir gangster çetesi misiniz siz yoksa?

EGLİ — Tabii. Gangsterin ta kendisi!

PAULİ — Tanrım, nasıl da bir batağa düşmüşüm!

OTTİLİE — *(Övüngen)* Bak, oğlum, bankamızın en büyük övüncü şu: biz şimdiye dek tek dürüst ve namuslu iş yapmadık. Üstelik, bunu, dürüstlüğü dillere destan, polisleri örnek bir kentte başardık biz.

PAULİ — *(İyice umutsuz)* Zavallı anacığım da şu anda benim için dua ediyordur evceğizinde.

BÖCKMANN — Şimdi, yok olabilirsin dilersen.

OTTİLİE — Hem de en çabuk tarafından.

PAULİ — Arkadaşım nerede? *(Ayağa kalkar, sonra bu yürekliliğinden korkmuşçasına yeniden oturur.)*

EGLİ — Seni ilgilendirmez.

PAULİ — *(Dikleşerek)* İlgilendirir. Yere batası çetenizin asil üyesiyim artık. Gerçeği öğrenmek isterim. Arkadaşım nerede? *(Bir an susuş)*

BÖCKMANN — Peki öyleyse.

EGLİ — İlle de öğrenmek istiyorsan...

OTTİLİE — Frank, yerinden çık. *(Sağ kapıdan BEŞİN-*

Cİ FRANK içeri girer)

PAULİ — *(Dehşet içinde)* Frank! İnsanlık Dostu Frank, ha!

BEŞİNCİ FRANK — Ta kendisi!

PAULİ — Nasıl olur! Gömüldüğünüzü kendi gözlerimle gördüm ben!

BEŞİNCİ FRANK — Ağlıyordun. Saklandığım yerden gördüm seni.

PAULİ — Ya geçirdiğiniz kalp krizi?

BEŞİNCİ FRANK — Turp gibiyim, baksana.

PAULİ — Heini nerede? Ne yaptınız arkadaşıma?

BEŞİNCİ FRANK — Acele tarafından bir erkek cesedine ihtiyacımız vardı. *(OTTİLİE ile BÖCKMANN'ın arkasındaki boş sandalyeye oturur. GUİLLAUME servis yapar).*

GUİLLAUME — Kaplumbağa çorbanızı getirdim, sayın müdür.

BEŞİNCİ FRANK — *(Çorbasını kaşıklar)* Bak, oğlum. Bizim çevirdiğimiz dolaplar uzun süre gizli kalamaz. Bu yüzden, Frank Bankası'nı yavaş yavaş tasfiye etmeye, kazandıklarımızı da güven altına almağa karar verdik. Birkaç haftaya kadar bankamız iki yüzüncü kuruluş yıldönümünü kutlayacak. Kısa bir süre sonra da sevgili karım ölecek. O da benim gibi kalp krizinden. Kaplumbağa çorbası nefis olmuş, Guillaume, eline sağlık. *(Peçeteyle ağzını siler. GUİLLAUME tabakları kaldırır).* Karım gömüldükten sonra ömrümüzün geri kalan günlerini onunla birlikte geçireceğiz. Başka bir ad altında ve daha insanca bir ortamda. Guillaume, bize burgon-

ya şarabı getir. *(GUİLLAUME şarap koyar).* Bu arada, personelim de hiçbir iz bırakmadan ortadan silinecek. Herkes, kaçış planını çoktan hazırladı bile. Böylece, devlet, ister istemez, bütün borçlarımızı üstüne almak zorunda kalacak. Her şey de yoluna girmiş olacak. Benim ölümüm, bu planın ilk adımıydı, yavrucuğum. Hadi, sağlığına! *(İçer)* Neyse şansın varmış, ucuz atlattın. Tabutuma yatırmak için biz aslında seni seçmiştik. Ne var ki, Heini üç kâğıtçılık etti, şantaj yapmaya kalkıştı. Biz de onun icabına baktık. Yazık, sen de böylece hayatta kaldın. Personelden bir kişi eksilince, seni kadroya almak zorunluluğu doğdu. Ne yapalım, yetiştireceğiz seni artık.

GUİLLAUME — Kavunla jambon istemiştiniz, müdür bey, getirdim; buyurun. *(Servis yapar)*

PAULİ — Katiller! Aşağılık katillerden başka bir şey değilsiniz siz!

BEŞİNCİ FRANK — *(Bir yandan yiyerek)* Biz, yalnız güç durumda kalmış iş adamlarıyız, oğlum.

OTTİLİE — Senin için çıraklık dönemi başlıyor artık meslekte.

BÖCKMANN — Seni saymanlığa verdik. Hadi, ileri, marş, marş! Meslek hayatın başladı.

PAULİ — Haksızlık bu! Ben de sizin gibi zengin olmak istiyordum. Ama, ben bir defacık esaslı bir soygun yapmak, ondan sonra artık hep namuslu yaşamak niyetindeydim.

OTTİLİE — Amma da büyük laflar ediyorsun, Pauli.

BEŞİNCİ FRANK — Sen, önce bir sahte çek düzenle

bakalım!

BÖCKMANN — Bir hesap açığını örtbas et bakalım!

EGLİ — Cohn'un tahvillerini apart bakalım!

HAEBERLİN — Sen hele eğri yola uslu uslu gir bakalım!

KAPPELER — Önce piyasaya kalp para sür bakalım!

SCHMALZ — Sen hele bir adam öldür de, altından kalk bakalım!

FRİEDA — Yoksulluk ancak o zaman en büyük Tanrı bağışı görünecek sana.

PAULİ — Bu ne alay.

BEŞİNCİ FRANK — Hadi artık, yola gel bakalım sen şöyle.

OTTİLİE — Bak, şunu bilmen gerek.

PAULİ — Neyi?

TOPLULUĞUN BİR BÖLÜĞÜ :

Ne dolaplar döndürdüğümüzü
Ne vurgunlar vurduğumuzu

TOPLULUĞUN ÖTEKİ BÖLÜĞÜ :

Ne şantajlar yaptığımızı
Ne voliler vurduğumuzu
Ne dümenler çevirdiğimizi

TOPLULUĞUN BİRİNCİ BÖLÜĞÜ

Ne adamlar öldürdüğümüzü
Kimleri atlattığımızı
Kimlere kazık attığımızı

TOPLULUĞUN İKİNCİ BÖLÜĞÜ :

Ne tefecilikler yaptığımızı
Ne soygunlar düzenlediğimizi

Ne yalanlar kıvırdığımızı
Ne ursuzlara yataklık ettiğimizi

HEPSİ BİRLİKTE:

Ve bütün bunları yapmak zorunda olduğumuz için yapıyoruz.
Aslında biz de iyi olmak istiyoruz, ama elden ne gelir.
Şöyle bir rahat yaşamak için bin bir dalavere çevirmek zorundayız.
Ve bu taş yürekli dünyada zavallılar
Acı acı iç çekerler giden paracıklarının ardından.

PAULİ — Acı acı iç çekerler.

HEPSİ BİRLİKTE:

Giden paracıklarının ardından.

(Solda otel. Sağda, GUİLLAUME'nin Kahvesi. Geride Banka. Kahvenin önünde üç masa. Soldaki, aşağı yukarı sahnenin ortasına raslar. Özenle hazırlanmıştır. Üstünde bir boş vazo, bir çaydanlık, yoğurt, kızarmış ekmek, çay, vb. vardır. Orta masada bir tabak elma peltesi; sağdaki masanın üstünde de papatya çayı, peksimet, maden suyu. GUİLLAUME, kahvenin kapısına dayanmıştır. EGLİ, elinde bir kırmızı gülle girer. Sağdan otele doğru yürür. Otelin kapısından FRİEDA çıkar.)

EGLİ — Frieda!

FRİEDA — Egli!

EGLİ — Geçirdim geceyi Emperyal Otelinde
Milwaukee'li milyoner bir kadınla
Salınıyordu tül perdeler ayışığında
Yalnız sen vardın ama gözümde, düşüncemde

FRİEDA — Maden mühendisinin sıcaklığı hâlâ
Bahçede pırıl pırıl mavi bir Chevrolet
Ve yöreyi dolduran içli bülbül sesi
Seni düşünüyordum ama, yalnız seni

EGLİ — İyi sabahlar dilerim sana.

FRİEDA — Ben de sana.

EGLİ — Şu gülü sunabilir miyim?

FRİEDA — Teşekkür ederim. *(Koluna girer; birlikte kahveye giderler)*

FRİEDA — Bana bir çay, bir de yoğurt. Guillaume.

EGLİ — Bana da.
(GUİLLAUME yer gösterir)

GUİLLAUME — Her zamanki gibi. *(Otururlar. FRİEDA gülü boş vazoya koyar.)*

FRİEDA — İlacını almayı unutma. *(EGLİ bardağa birkaç damla ilaç damlatır. FRİEDA çay koyar)* Kaç şeker?

EGLİ — İki.

FRİEDA — Kızarmış ekmek?

EGLİ — Bir dilim. *(Çaylarını karıştırırlar)*

FRİEDA — Anderthal'deki kızkardeşim beşinci çocuğunu dünyaya getirdi. Bir oğlan.

EGLİ — Erkek kardeşim Maibrugg Belediye Başkanı oldu. Nihayet başardı. *(Çaylarını içerler)*

FRİEDA — Yirmi yıldanberi Frank'ın yanında çalışıyoruz.

EGLİ — Yirmi değil, yirmi iki.

FRİEDA — Her yıl da evlenmeyi kurduk.

EGLİ — Ama her seferinde işler engelledi.

FRİEDA — Banka işleri gerektiği gibi gitmedi.

EGLİ — Bu kez artık tasfiye edilecek. Maibrugg'da küçük bir ev satın aldım. Meyve ağaçları arasına gömülmüş. Pançurları yeşil, çatısı kırmızı...

FRİEDA — Çocuklarımız olacak.

EGLİ — Hepsi de erkek.

FRİEDA — Bak, göreceksin, bu yaşta bile başaracağım bunu. *(Yoğurt yerler)* Biz de, şu küçük kahvede, rıhtımda bankanın yanıbaşında tutmuş ne düşler kuruyoruz.

EGLİ — Sabahın erinde, henüz kötülük saçmaya başlamadan.

FRİEDA — Gene martılar çığrışıyor.
Altın ışıklara boğdu kiliseyi gene güneş.

EGLİ — Her zamanki gibi.

İKİSİ BİRLİKTE :

Geçer
Değişir bir gün her şey
Birleşiriz bir gün ikimiz
Bir gün başka türlü olur her şey.

EGLİ — Kahvaltı bitti. *(Ayağa kalkarlar. FRİEDA vazodan gülünü alır).*

FRİEDA — Yine ayrılmamız gerekiyor. *(EGLİ, FRİEDA'nın koluna girerek onu otele doğru götürür)*

EGLİ — Hoşça kal, Frieda.

FRİEDA — Hoşça kal, Egli.

EGLİ — Tanrı işini rasgetirsin.

FRİEDA — Soğukkanlı ol. *(FRİEDA otele gider.*

GUİLLAUME masanın üstüne bir bardak konyak koymuştur)

EGLİ — Bana bir konyak, Guillaume. *(GUİLLAUME konyağı gösterir)*

GUİLLAUME — Her zamanki gibi, bay Egli. *(EGLİ otelin önünde kendine bir puro yakar; sol geriden SCHMALZ elinde gazeteyle girer)*

SCHMALZ — Bir papatya çayı, bir de peksimet. *(GUİLLAUME, üstünde papatya çayıyla peksimetin durduğu masayı işaret eder)*

GUİLLAUME — Her zamanki gibi, bay Schmalz. *(SCHMALZ, GUİLLAUME'un gösterdiği masaya oturur; papatya çayını içmeğe başlar. EGLİ, bir o başa, bir bu başa gider, gelir. Soğukkanlıdır.)*

EGLİ — Pek sayın Schmalz, az önce seni eski Volkswagen'ini park ederken gördüm. Anlaşılan borca girmek istemiyorsun. Hatta bir yana birkaç kuruş koymak istiyorsun. Bizden bağımsız olmak için. Sus, hiç konuşma. Gelecek hafta kendine güzel bir Mercedes sunacaksın. Bu da seni yıkımın eşiğine getirecek. Böyle de olması gerekir. Tamam mı?

SCHMALZ — Tamam, tamam, sayın Egli. Tıpatıp böyle yapacağım. *(SCHMALZ gazetesini açar. Sol geriden memur KAPPELER girer)*

KAPPELER — Bir maden suyu, biraz da peksimet, Guillaume. *(GUİLLAUME, maden suyuyla peksimetin bulunduğu masayı gösterir)*

GUİLLAUME — Her zamanki gibi, Kappeler. *(KAPPELER, SCHMALZ'ın masasına oturur)*

EGLİ — Pek sayın Kappeler, geçenlerde belediye parkında dolaşıyordum. Şu son işimizi düşünüyordum. Doğrusu, başkaca hiçbir kötülük de yoktu aklımda. Bir de kimi göreyim? Seni, pek sayın Kappeler. Kanapeye sevdiceğinle kumru gibi oturmuştun. Ne o, onunla evlenmeye mi niyetin var, yoksa?

KAPPELER — Evet, sayın Egli. Hem de gelecek hafta. Kızcağız gebe.

EGLİ — Gebe mi? Bak sen işe! Peki, gebe olması, senin birdenbire namusu mücessem kesilmen için bir neden mi oluyor? Hem, zaten çocuk sahibi olmak ne demek? Bak, Beşinci Frank'la karısının çocukları var mı? Ben asıl buna evlilik derim. Karşılarında şapkamı çıkarırım. Biz, ardımızda çocuk bırakmadan çekip gideceğiz cehenneme, Kappeler. O sevdiceğini derhal, ama derhal bırakacaksın. İzin ver de, senden bu kadarcık bir namusluluk bekleme hakkım olsun.

KAPPELER — Peki, sayın Egli. Yüreğime taş basacağım. *(Sol geriden memur HAEBERLİN girer)*

HAEBERLİN — Bana bir elma peltesi, Guillaume.

GUILLAUME — *(İşaret ederek)* Her zamanki gibi, bay Haeberlin. *(HAEBERLİN ortadaki masaya oturur; elma peltesini kaşıklamaya başlar. EGLİ de soldaki masaya oturur)*

EGLİ — Papatya çayı, maden suyu, elma peltesi. İnsan kendini sayrılar evinde sanıyor. Hey Tanrım, ne günlere kaldık! Benim gençliğimde, bu saatte bütün çete dut gibi sarhoş olurdu. Ama şaşılacak bir şey yok bunda. Erkektik bizler. Oysa siz?

HAEBERLİN — Doğru, bay Egli. Ama o günler, tatlı, rahat günlerdi. Oysa, bugünün yaşamla hızıyla... Kendi kendimizi aldatmayalım, bay Egli. Yorulmuş, yıpranmışız hepimiz; içimiz geçmiş. Meslekte doyumluluk, ruhsal denge, iç huzuru gerek bize. Siz bunları eskiden şarapla, kadınla, türkülerle, düzenlediğiniz eğlencelerle sağlıyordunuz. Oysa bugün, bunları ancak hapisane duvarları ardında bulabiliyoruz biz. *(Herkes şaşkın şaşkın bakar)* Geçenlerde, bir yerde okudum. Düzenli bir yaşamın yaratmadığı mucize yok. Hapisanelerde her şey geçiyormuş, arkadaş. Ne sindirim bozukluğu, ne sinir zafiyeti, ne kalp, ne dolaşım bozukluğu, hiçbiri kalmıyormuş. Bir de şu halimize bakıyorum da... Yaşamak denecek yanı mı var! Köpekler gibi sürünüyoruz. *(Bir an susuş. Ötekiler tehdit edici bakışlarla ona bakarlar)*

EGLİ — *(Alaylı bir dostlukla)* Doğrusu, bütün bunlar çok ilginç, Haeberlin. Demek, boş zamanlarını hapisaneleri incelemekle geçiriyorsun sen.

HABERLİN — Ayıldım; birden gözüm açıldı, bay Egli.

EGLİ — Ne o, içeride bir süre geçirmeye özlem mi duyuyorsun yoksa?

HAEBERLİN — *(Alayı anlamadan)* Düşlerimi doldurup duruyor: hücrede şöyle sessiz, dingin bir akşam. Işıklar erkenden sönüyor. Bakıyorsun, pencerede, gökyüzü yavaş yavaş kararıyor. İlk yıldızlar ışıyı veriyor. Bir dinginlik, bir huzur. Tatlı, sakin bir uyku. Artık ne koşuşturup durma, ne yakalanma korkusu, ne de eleverilme kaygısı. Bankadaki yaşamımızla karşılaştırıldığında bulunmaz yaşama ko-

şulları bunlar, doğrusu. Hem, oraya kapağı atmak için pek öyle yorulmamıza da gerek yok. Geçmişimiz buna bol bol yeter. Savcıya bir telefon, tamam. Ondan sonra hepimiz, ömür boyu postu sereriz oraya. Artık ne üzüntü, ne yırtınma. Bir semirir, bir semiririz ki sağlıktan çatlarız.

EGLİ — *(Sakin)* Bak arkadaş, ben bu tekere çomak sokmasını bilirim. Hiç kuşkun olmasın. Senin gibi böyle düşler kuran nicelerini doğduklarına pişman ettim ben. Sen hapisaneleri istediğin kadar öv, göklere çıkar. Vız gelir. Benim meslek inancımı bozamazsın sen. *(Ayağa kalkar. Sertçe)* Sana bir şey daha, Haeberlin: *(HAEBERLİN de ayağa kalkar)* Geçen pazar seni kilisede gördüm. Sen kendini ne sanıyorsun ulan? Bak, bu seni son uyarmam olsun. Vicdanında bir sürü kara lekeyle kalkıp kiliseye gidiyor, utanmadan Tanrı'ya yakarıyor, ezgiler söylüyorsun. Hem de şu "Tanrımız en sağlam kalemizdir" ezgisini! Aman yarabbim! Olacak şey mi bu! Sen kendini ne sanıyorsun? Müdür mü, yoksa Personel Şefi mi? Ama, bak, ben rahatça gidebilirim kiliseye. Her gün öyle korkunç dalavereler çeviriyorum ki hiçbir zaman kendimi namuslu görme tehlikem yok. Ama, siz, şu üç gişe memuru - *(SCHMALZ ve KAPPELER de ayağa kalkarlar)* Gişenin arkasında çevirdiğiniz küçücük numaralarla bir de namuslu olmaya kalkışırsanız yandık. Çok rica ederim, disipline uyun, baylar. Canınız cehenneme! Bekleyin, şu banka bir tasfiye edilsin, ondan sonra ne halt ederseniz edin. İster selamet ordusuna girin, ister manastıra. Vız gelir! Ama o zamana kadar

gangster olarak kalmak zorundasınız. Vicdanlarınıza sesleniyorum, baylar!

ÜÇÜ BİRLİKTE — Peki, bay Egli, gangster kalacağız

EGLİ — Hadi, öyleyse, marş marş! İş başına! Bugünkü mesai başladı.

ÜÇÜ BİRLİKTE — Başüstüne Sayın Egli, gidiyoruz. *(Bankaya girerler. EGLİ oturur. GUİLLAUME bir bardak su getirir)*

EGLİ — Damlalarımı, Guillaume.

GUİLLAUME — Her zamanki gibi, bay Egli.

EGLİ — Sinirlendim.

6. SEVMENİN BEDELİ

(Banka Müdürü BÖCKMANN perde önüne çıkar).

BÖCKMANN — Bayanlar, baylar! Az önce Personel Şefinin sabahına tanık oldunuz. Güzel. Şimdi artık, özel bankamızın günlük çalışması başlayabilr. Çok güzel. Müdürlük, işlerin nasıl çevrildiğini sizlere anlatmamı istiyor. Ancak, ben duraksıyorum, doğrusu. Çünkü bizimki gibi bir kredi kurumunun günlük işleri gizlidir aslında. O içinde yüzdüğümüz mücadele, karışık, acımasız, kıran kırana bir mücadeledir. Akıl almaz. Kimsenin gözünün yaşına bakılmaz. Kılıcın keskin ağzı üstünde dengemiz; öyle yaşıyoruz. Tahvillerde ufak bir yanlışlık, bilançoda çıkabilecek bir oynama, tamam; tepetaklak götürür bizi Çünkü, bayanlar baylar, kendimizi hiç de aldatmıyalım; zaman kötü, ne yazık ki bir hukuk devletinde yaşıyoruz biz. Her şey, her yan toptan kokuşmamış ki, biz de böyle bir fondan yararlanıp, dalavere lerimizi genel ahlak kurallarına dayandıralım. Satınalabileceğimiz ne bir Maliye Bakanı, ne de bir Emniyet Genel Müdürü var. Rüşvet verebileceğimiz bir müfettiş bile yok. Yok. evet yok. Çevremizde yalnız ve yalnız katı, katıksız bir dürüstlük. Belki bu dürüstlüğün de bir sınırı vardır, ama ne yapa-

lım ki bu sınırın nerede bittiğini biz henüz bulamadık. Gene de, cehennemi düşünürsek, yeryüzü cennet kalır yanında. Sözün kısası, bayanlar baylar, teknik ayrıntılarla başınızı ağrıtmayacağız sizin. Bunun için, bize teşekkür edin. Yalnız insan olarak kaygılarımızı, çatışmalarımızı, ana çizgileriyle yansıtmakla yetineceğiz. Bunlar, aslında daha önemli şeyler, değil mi? İnsanın iç yaşaması her şeyin üstünde değil mi? Gerçi, sizlere, bizim o dahice ve büyük ustalıkla planlanmış işlemlerimizi açıklasaydık, kesin olarak inanıyorum ki, ekonomi kültürünüz büyük ölçüde artardı. Ama, ne yapalım ki, bizler, burada belli dram kurallarına bağlı kalmak zorundayız. Seyircinin ancak doğrudan doğruya kavrayabileceği şeyler etki sağlar sahnede. Oysa, gerçekten çok ince ve ustalıkla düzenlemiş bir işlemin doğrudan doğruya anlaşılmasına olanak yoktur. Hem sonra, bu konuda fazla açıklama yapacak olursak, yalnız siz seyirciler değil, müşterilerimiz de durumu çakar; o zaman da bizim işler allak bullak olurdu. Onun için, biz burada bir tek örnekle yetinmek zorunda kaldık. Bu örnekle sizler durumu kavrayacaksınız, ama müşteriler gene de bal gibi yutmaya devam edecekler. Yalnız, şunu da iyi bilin ki verdiğimiz bu örnek pek de öyle önemlilerinden değil. Asıl dümenlerimiz yanında devede kulak kalır. Evet bayanlar, baylar, söyleyeceklerim aşağı yukarı bu kadar. Bu kişisel konuşmamla oraya girip oyunu böldüğüm için bağışlayın beni. Şimdi artık durumu biliyorsunuz. Seyredip eğlenmenize devam edin.

(Perde açılır. Solda otel. Sağda kahve. Önünde tek bir masa. Masada SCHLUMPF oturmaktadır. Geride, demir çubuklu üç gişe. Üstlerinde, soldan sağa doğru, sırasıyla: "Vezne", "Cari Hesaplar", " Tahvil" yazılıdır).

BOCKMANN — Bay Schlumpf kahvede oturuyor. *(SCHLUMPF kalkıp selam verir)* Belsendorf'da bir makine fabrikası var. Bankamızın en eski, en bağlı müşterilerindendir. Şu anda, dünyaya ün salmış, bölgemiz gazetesinin sabah baskısını okuyor. Bir yandan da kahvesini içiyor; sütlü kahvesini. *(FRİEDA girer).* İşte memuremiz Frieda, otelinden çıkıyor. Fabrikatörün yanına oturuyor; elinde de örgüsü var: bir bebek hırkası. Guillaume ona bir cinzano götürüyor. İşte böyle. Küçük gösterimize başlıyoruz artık. Onun için sahneyi birazcık değiştirdik. Ben şimdi gişelerin bulunduğu bölümdeyim. Ne yıllar geçmiş ne başarılar kazanılmış, ne alınyazıları çizilmiştir burada. Nice ünler pas tutmuştur burada. İşte gişeler açılıyor. Gişe memurları, o iç açıcı sabah teranelerine başlıyorlar. Ben artık gidebilirim; sizleri onlarla başbaşa bırakayım. *(Sol geriden çıkar. SCHMALZ, üstünde "Vezne" yazılı gişeyi açar)*

SCHMALZ —

Tam kırk hafta oldu buraya geleli
İşte yeni bir sabah başlamakta
Acımasız, ürkünç, soluk, iç ezici
Ne dolaplar başlayacak gene bu sabah da
Ne dolaplar başlayacak gene bu sabah da

Hiç düşünmemiştim bu denli yorucu
Olduğunu aldatmanın. Ama
Bunu düşünüyorum burada hep, bunu
Param kalp, yüreğim yara
Burada veznede, veznede burada

KAPPELER — *(Üstünde "Cari Hesaplar" yazılı gişeyi açar)*

Ben de buraya geleli tam kırk ay oldu
Başlangıçta hırs güdüyordu beni, şimdiyse korku
Bu zaman içinde çevirdiğim dümenler
Öldükten sonra da hapsolmama yeter
Öldükten sonra da hapsolmama yeter

İKİSİ BİRLİKTE —

Siz ey küçük insancıklar, bekliyorsunuz nasıl da
Binbir güçlükle biriktirdiğiniz paraları
İşlemlerimiz sizi hepten aldatıyor oysa
Defterlerimiz karşılıksız gösteriyor hesapları
Defterlerimiz karşılıksız gösteriyor hesapları

HAEBERLİN — *(Üstünde "Tahvil" yazılı gişeyi açar)*

Ben de kırk yıldanberi burdayım derim
Şimdi hayvansam da, insandım önceleri
Ben, hin oğlu hin, tahvil dümenleri çeviririm
Türkümü rahat tutturabilirim gayrı
Türkümü rahat tutturabilirim gayrı

ÜÇÜ BİRLİKTE —

Ve de siz kodamanlar, dinleyin bakın
Sanmayın ki paranızdır bu işleri çeviren
Bilmezsiniz nasıl döndüğünü çarkın
Öğrenin bizleriz hep dümenleri döndüren
Öğrenin bizleriz hep dümenleri döndüren

(SCHLUMPF saatine bakar, bankaya gider).

HAEBERLİN — Buyurun, sayın Schlumpf.

SCHLUMPF — Nasıl, Haeberlin, ne dersiniz; baksanıza Oppliger sallantıda, gitti gidecek.

HAEBERLİN — Doğrusu çok yamansınız.

SCHLUMPF — Freudiger paraları ödeyecek.

HAEBERLİN — Büyük başarı!

SCHLUMPF — Hösler de piyasadan çekiliyor gibi.

HABERLİN — Eşiniz yok, dedik ya.

SCHLUMPF — Üç bin.

HAEBERLİN — Yatırıyor musunuz?

SCHLUMPF — Hayır, çekiyorum. Hösler'den kazandığım bu. *(Bir çek uzatır)*

HAEBERLİN — Ödensin.

KAPPELER — Ödensin.

SCHMALZ — Ödensin. *(Telefon eder)*

HAEBERLİN — Binlik mi vereyim, bay Schlumpf?

HAEBERLİN — Hayır, yüzlük.

(GUİLLAUME kahvede telefonu açar)

SCHMALZ — Frieda gelsin.

GUİLLAUME — Her zamanki gibi. Bayan Frieda! Sizi telefondan istiyorlar. *(FRİEDA, cinzanosundan son bir yudum alır, örgüsünü toplar, bankaya girer. Bu sırada SCHLUMPF da paralarını cebine yerleştirmektedir)*

SCHLUMP — İşte böyle, Haeberlin. Görüyorsunuz, işler yolunda gidiyor, ama bir sürü de dert var. Yalnız sanayici değilizki. Koskoca bir de aile var başımızda. Kaya gibi ayakta durmam, dayanmam gerek. Şekerim bir karı, tıka basa yemekten balon gibi şişmiş canım çocuklar. Öğrenimlerini bitirmekte de hiç aceleri yok. Bir de, yatalak, yaşlı bir ana. Parayla dönüyor bütün bunlar. *(Yanından geçip soldaki gişeye giden FRİEDA'nın arkasından bakar).*

SCHLUMPF — İki bin daha. *(Başka bir çek uzatır)*

HAEBERLİN — Ödensin.

KAPPELER — Ödensin.

SCHMALZ — Ödensin.

(SCHMALZ, FRİEDA'ya eliyle SCHLUMPF'un beş bin çektiğini işaret eder).

SCHMALZ — Buyurun, Donna İnez.

FRİEDA — Benim için Sevilla'dan bir çek olacaktı, geldi mi?

SCHMALZ — Sevilla'dan çek mi?

KAPPELER — Sevilla'dan çek mi?

HABERLİN — Üzgünüm, ama yok.

KAPPELER — Üzgünüm, ama yok.

SCHMALZ — Çok üzgünüz, Donna İnez. Sevilla'dan henüz çek gelmedi.

FRİEDA — Beni herhalde bu güç durumda bırakacak değilsiniz. Yaşlı Kont Rodrigo'nun biricik kızıyım ben. Bu kentte de hiç tanıdığım yok.

SCHMALZ — Ne yapalım ki, bankanın kurallarına uymak zorundayız, hanımefendi.

FREİDA — Ama, rica ediyorum.

SCHMALZ — Çok üzgünüz, Donna İnez, ama banka yönetmeliği elvermiyor.

FRİEDA — Öyleyse elimde kalan şu son pesetaları değiştirin lütfen. *(Bir avuç bozuk para uzatır)*

SCHMALZ — Peseta.

KAPPELER — Peseta.

HABERLİN — Peseta.

FRİEDA — Annemin doğduğu bu ülkede öksüzler gibi kaldım. Karşıma çıkanlara bakın: Yasalar, kurallar, Yönetmelikler. *(SCHLUMPF gelir, kendini tanıtır)*

SCHLUMPF — Ben Schlumpf. Ernest Schlumpf. Belsendorf'da bir fabrikam var.

FRİEDA — İyi, ama ne istiyorsunuz?

SCHLUMPF — En doğal olan şeyi: Size yardım etmek.

FRİEDA — Bana yardım etmek mi?

SCHLUMPF — Sevgili ülkemiz hakkında çok yanlış bir kanıya varıyorsunuz, Donna İnez. İzin verin de, bu yanlışlığı düzelteyim. Yurtsever bir kişi olarak, ağır sanayinin bir temsilcisi olarak. Kolunuza girebilir miyim? Şu kahvede biraz otursak. Size nasıl yardım edebileceğimizi konuşuyoruz.

FRİEDA — Bir dakika, pesetalarımı alayım da.

SCHLUMPF — Bırakın şu bozuklukları. *(Kahveye giderler; gişeler kapanır)* Garson, bir şişe şampanya.

FRİEDA — Ama, bay Schlumpf!

SCHLUMPF — Bay demeyin, n'olur. Bütün yakınlarım

gibi, siz de bana Schlumpf'cuk deyin; Schlumpf'cuk. *(Masaya otururlar; SCHLUMPF, GUİLLAUME'ye)* Bardakları doldurun, lütfen.

GUİLLAUME — Başüstüne, beyefendi. *(Bardaklara şampanya koyar).*

SCHLUMPF — Hadi, bas git, artık.

GUİLLAUME — Başüstüne, beyefendi. *(GUİLLLAUME çekilir).*

SCHLUMPF — Yalnız mısınız?

FRİEDA — Yalnızım.

SCHLUMPF — Ben de. Ağır endüstrideki mevkiime karşın. Sağlığınıza, Donna İnez!

FRİEDA — Sağlığınıza, bay Schlumpf!

SCHLUMPF — Bak, yavrucuğum; gel şimdi, dürüst olalım da, seninle durumu açık açık konuşalım. Az önce bankadaki şu çek işi numaraydı, değil mi?

FRİEDA — Ama, bay Schlumpf!

SCHLUMPF — Schlumpf'cuk desene. Hay Allah!

FRİEDA — Schlumpfcuk'cuk, bak.

SCHLUMPF — Hadi, çıkar baklayı ağzından. Benden hiç çekinme. Meteliksiz kaldın, bankayı dolandırmaya kalkıştın, değil mi?

FRİEDA — Evet, Schlmpf'cuk.

SCHLUMPF — Bak, meleğim. Dünyada hiçbir banka böyle numaraları yutmaz. Hele, benim götürüp para yatırdığım bir banka, hiç. Hem, aslında sen kontes montes de değilsin. Schlumpf'cuk böyle kadın numaralarını yutmaz. Şu senin yaşlı kont baba numarası, küçük bir taşra kentinde tutar, ama benim

gibi büyük kentlilere sökmez. Değil mi?

FRİEDA — Doğru. Babam, aslında, Santander'de taksi şoförüydü.

SCHLUMPF — Bak, gördün mü? Ya şu saygıdeğer annen?

FRİEDA — Burada, Kasap Sokak'da oturuyordu.

SCHLUMPF — Sonra da, İspanya'da bir geneleve kapağı attı. Nasıl, Schlumpf'cuk haklı değil miymiş?

FRİEDA — Ah, öyle utanıyorum ki!

SCHLUMPF — Utanacak bir şey yok. Schlumpf'cuk yaşamı iyi bilir. İnsan doğasında olan hiçbir şey ona yabancı değildir. Yoo, ağlamaya kalkışma hemen. Seni çok iyi anlıyorum. Bütün bu yaptıkların hep yalnızlıktan.

FRİEDA — Ah, Schlumpf'cuk, bana karşı ne kadar da iyisiniz.

SCHLUMPF — Yoo, yoo. O kadar da büyütme. Ben de insanım. Dolap çevirmeyen mi var? Yalnız, şunu bil ki, bu konuda Schlumpf'cuk sonuna kadar dürüsttür. Kimi kez çevirdiğim işleri bir düşünüyorum da, aman Tanrım!, Dünya çapında dümenler hepsi de. Önemli olan yürektir, yürek; yasalar değil.

FRİEDA — Çok doğru, Schlumpf'cuk.

SCHLUMPF — Ha, şöyle. Bak, durum aydınlandı. Şimdi yardım faslı başlayabilir.

FRİEDA — Evet, Schlumpf'cuk.

SCHLUMPF — Şimdi, bakalım seni nasıl bir süre batmaktan kurtarabiliriz.

FRİEDA — Evet, Schlumpf'cuk?

SCHLUMPF — Bak, sen de yalnızsın, ben de.

FRİEDA — Evet, Schlumpf'cuk.

SCHLUMPF — Öyleyse?

FRİEDA —

Bakıyorsunuz gözüme, sıcak ve yabancı
Ve de anlıyorsunuz ne istediğimi
Bölüşür gömleğine dek nesi varsa sevi
Olmasın karşıdaki yeter ki yabancı
Efendim,

Ve soruyorsunuz ne kadar diye şimdi
Sevi çok büyük bedel isteyen bir şeydir
Bildiğim tek şey bu, siz de bunu bilin
Ve her insan kendini en büyük bedele verir:
Beş bin.

SCHLUMPF — Razı mısın buna?

FRİEDA — Evet.

SCHLUMPF — Garson, hesap lütfen. Peki küçüğüm, nereye gideceğiz şimdi?

FRİEDA — Otele, tontonum.

8. ATALARIN GÖLGESİNDE

(Frank ailesinin villasında bir salon. Soldaki duvara dayalı bir divan. Divanla kapı arasında küçük bir masa. Sağdaki duvara dayalı bir ikinci divan. Geri planda, duvarı boydan boya kaplayan, atalara ait dört resim. Hepsi de esmer, iri yapılı adamlardır. BEŞİNCİ FRANK, papaz kılığında, bir aşağı, bir yukarı dolaşmaktadır. Düşüncelidir)

BEŞİNCİ FRANK —

Ey koca Birinci Frank, bin saygı sana
Yoksulluktan çıkıp sonsuza yükselen
Gerçi ben de senin soyundan geldim, ama
Güçsüz bir yaşlıyım ben, sana hiç benzemeyen.

Köle ticaretinde vurdun vurgunu,
Filoların denizlerde cirit atardı,
Yaşama düzeninde kanlar diz boyu,
Sattığın çoğunlukla kar beyaz kadınlardı.
Anasını belerdin bütün müşterilerin,
Ve hiç tersine dönmedi bahtın senin,
Ne yazık ki o güzel günler geçti,
Geçenler bir daha geri dönmez ki.

Ey koca İkinci Frank, sen ki soydun
Arkadaşının bankasını ölüm döşeğinde,
Düşünebilir miydin hiç ben torunumun,
Borç yüzünden düşeceğini yoksulluk içine.

Papayı bile ayartmıştın rüşvet vererek,
Sana koşardı soylular, senden doğardı ya da
Savaşlar tutkularını doyurmuş olsa gerek
Yürüdün tüm cesetler üstünde kaygısızca
Senin yıldızın parlasın diye
Açlıktan öldü yığınlar binlerle
Ne yazık ki o güzel günler geçti
Geçenler bir daha geri dönmez ki.
(Sağdaki kapıdan, OTTİLİE, elinde birtakım kitaplarla girer).

OTTİLİE — Frank, sen ha! *(Kapıyı dikkatle kapatır)* Buraya çıkıp gelmek. Bu ne tedbirsizlik! Ya biri seni tanısa; yandık!

BEŞİNCİ FRANK — *(Soldaki divanın üstüne oturur)* Dayanamadım. Bankada daha fazla kalamazdım. Kendimi çok yalnız ve bırakılmış hissediyordum.

OTTİLİE — *(Kitapları küçük masanın üstüne koyar)* Frank, senden dul kalmış olmak da pek iç açıcı değil yani!

BEŞİNCİ FRANK — Bu diri diri gömülme numarası bende düşünme, hayal gücü diye bir şey bırakmadı. *(OTTİLİE, divana, FRANK'ın yanına oturur).*

OTTİLİE — Ama durum bunu gerektiriyordu. Sigorta üç yüz bin lira ödedi.

BEŞİNCİ FRANK — Buna karşılık, ben de, kimse tanımasın diye hep papaz kılığında dolaşmak zorunda kalacağım! Özel Frank Bankası, bugüne dek hiç bu denli kötü bir duruma düşmemişti. Ne acı ki, bu da benim yönetimim sırasında oluyor. Böylece beş para etmediğim ortaya çıktı.

OTTİLİE — Saçma!

BEŞİNCİ FRANK — *(Ayağa fırlar)* Banka genel müdürü olabilecek adam değilim ben! Ben ne yazık ki, iyi yaratılışlı bir insanım. *(Yakınarak salonda biraz dolaşır, sonra sağdaki divana oturur)*

Ey koca Üçüncü Frank, ey büyük dahi
Kurucusu Hong-Kong Bankalar Birliğinin
Çin'de şef olduğunda serttin kayalar gibi
Tarihe bir kahraman olarak geçtin
Esrardı orada baş gelir kaynağın senin
Kurduğun tröst dünyaya dal budak saldı
Çok paralar vurdun, milyonla doldu cebin
Yemediğin halt, tatmadığın zevk kalmadı
Yükselip durmadan kamçısıyla tutkunun
Keyfince mutluluğun türküsünü tutturdun
Ne yazık ki o güzel günler geçti
Geçenler bir daha geri dönmez ki.

OTTİLİE — *(Kitapları alır, gidip FRANK'ın yanına oturur)*. Sinirlenme. Biraz Goethe okusan. Ya da Mörike'yle ilgili çalışmalarına yeniden başlasan. *(FRANK eline iki kitap alır)*.

BEŞİNCİ FRANK — Goethe! Mörike! Hıh! Şu anda hiç de böyle tinsel ve duygusal evrenler üzerinde

kafamı toplayacak durumda değilim. Atalarıma baktıkça utançtan yerin dibine geçiyorum. *(Ayağa fırlar)* Edebiyatı medebiyatı ipledikleri yoktu onların. Hayır işlemek gibi bir suçları olmadı yaşamları boyunca. Kiliseye tek adım atmamışlardı. Ama korkunç bir yaşama güçleri vardı. Oysa ben! Onlar bütün batakhaneleri yönetiyorlardı, bense Kiliseler Birliğine başkanlık ediyorum. Onlar olmadık yerde genelevler kuruyorlardı. Bense şiir geceleri düzenliyorum. Allah kahretsin beni! *(Elindeki kitapları yere fırlatır)* Hem, nasıl da bir disiplinleri varmış! Çevirdikleri dümenlerle kıtaların iflahını kesmişler. Ama, çalıştırdıkları adamlar da adammış! Sapına kadar dürüst kişilermiş. Bir de benimkilere bakın; hepsi de sahtekâr kerataların. Hizmetçisine varıncaya dek. Ama kuşkulanır diye korkumdan bir şey söyliyemiyorum ki kendisine. Ah, şu kafa! Niye ben de atalarım gibi güçlü ve sağlıklı bir iş adamı olamıyorum. *(Soldaki divana yeniden çöker).*

Ey koca Dördüncü Frank, bakıyorsun tepeden
Görüyorsun oğlunu, bitmiş ve çok pişman
Yaşlardır yanaklarını ıslatıp dökülen
İnsan olmak ona bu dörtleri açtı, insan

Kasım'da Dupont'u devirdin
Kurdun egemenliğini Essen'de
Aralık'da petrol işine girdin
Ocak'da maden işine.

Ne yaptınsa doğrusu esaslı yaptın
Karşında direnen herkesi yaktın
Ne yazık ki o güzel günler geçti
Geçenler bir daha geri dönmez ki.

(Sağdaki kapı vurulur. FRANK'la OTTİLİE yerlerinden fırlarlar).

BEŞİNCİ FRANK — Eyvah! Hizmetçi!

OTTİLİE — Seni görürse yandığımızın resmidir!

BEŞİNCİ FRANK — Hemen öldür onu!

OTTİLİE — Yaa, öldüreyim! Hep bana düşüyor bu öldürmeler. Bir kez de sen öldürsene!

BEŞİNCİ FRANK — Ben öldüremem, Ottilie. Yüreğim dayanmaz.

OTTİLİE — Hem de bir hizmetçiyi öldürmek! Tam da bu hizmetçi kıtlığında.

BEŞİNCİ FRANK — Başka çare yok.

OTTİLİE — Yan odaya geç, görmez seni.

BEŞİNCİ FRANK — Neyi değiştirir? Nasıl olsa sesimi duydu. Boğ onu. Boğ zavallıyı.

(Kapı gene vurulur. BEŞİNCİ FRANK, soldaki kapıdan çıkar. OTTİLİE ipek şalını omuzlarından indirir, soldaki divana çöker, boğmaya hazır duruma geçer. Kapı üçüncü kez vurulur).

OTTİLİE — Buyurun. *(Sağdaki kapıdan BÖCKMANN girer)*

BÖCKMANN — İyi akşamlar, sayın Ottilie.

OTTİLİE — *(Rahatlamış)* Böckmann, siz miydiniz! *(BEŞİNCİ FRANK soldaki kapıdan girer)*

BEŞİNCİ FRANK — Aa, Böckmann'mış demek! Bizim müdür. En yakın dostum. Neyse, hizmetçi kurtuldu. *(OTTİLİE'nin yanına otrur, BÖCKMAN'a işaret eder; o da sağdaki divana oturur)* Ne o, Böckmann? Hayrola? Bu saatte?

BÖCKMANN — Ben artık bittim, mahvoldum, dostum.

BEŞİNCİ FRANK — Neden mahvoldun?

BÖCKMANN — Yıllardır Frank özel bankasına en büyük bağlılıkla hizmet ettim. Birdenbire günahlarımın pusulası çıktı karşıma. Bugün, bankanın onca güvendiğimiz doktoruna gittim. *(Susuş)* Biliyordunuz zaten. Bu sizin için yeni bir şey değil. Değil mi?

OTTİLİE — *(Öfkeli)* Ama, Böckmann...

BÖCKMANN — Şimdiye dek mide ağrılarımın hep önemsiz olduğu söyleniyordu bana. Hem de yemin billah. Şimdi durumu öğreniyorum; iş işten geçmiş.

BEŞİNCİ FRANK — Doktor Schloberg özü sözü doğru bir adamdır.

BÖCKMANN — Peki öyleyse, bizim o cinayetlerimize nasıl oldu da rapor verdi?

BEŞİNCİ FRANK — Her doktor aldanabilir.

BÖCKMANN — Hayır, o kendisi aldanmadı, beni aldattı yıllar yılı. Siz de bunu çok iyi biliyorsunuz.

BEŞİNCİ FRANK — *(Kızgın)* Bizi suçlamaya mı kalkışacaksın yoksa?

BÖCKMANN — *(Kesin)* Evet. *(Susuş)*

BEŞİNCİ FRANK — *(Kasılarak)* Öyleyse konuş, Ottilie.

OTTİLİE — Yine mi ben?

BEŞİNCİ FRANK — Evet. Çünkü gücümün üstünde bir şey bu benim. Böckmann dostumdur. Hem de biricik dostum.

OTTİLİE — *(Söyleyecek şey bulamayarak)* Böckmann... Evet... Bak... Doktor Schloberg bize iki yıl önce...

BÖCKMANN — Evet, iki yıl önce ne olmuş?

OTTİLİE — İki yıl önce, Doktor Schloberg saniye geçirmeden ameliyat yapılması gerektiğini söyledi. Ama biz çekindik.

BÖCKMANN — Neden çekindiniz?

OTTİLİE Narkozun etkisiyle ağzından bir şeyler kaçırmandan. Çünkü ameliyatı, Doktor Schloberg kendisi yapmıyacaktı. Seni bir kliniğe götürmemiz gerekiyordu. Buna da yürek bulamadık. *(Susku)*

BÖCKMANN — Ve sırf korktuğunuz için beni ölümün pençesine bıraktınız!

BEŞİNCİ FRANK — Bak, Böckmann, ben...

BÖCKMANN — Evet, korkudan. Ne yapıyorsak hep korkudan... Yakalanmak korkusundan, hapse atılmak korkusundan. Korku, korku, hep korku. Şu anda ölümle karşı karşıyayım. Ensemde gene korkunun o buz soluğu.

BEŞİNCİ FRANK — Bak, Böckmann, Goethe'nin bir sözü var...

BÖCKMANN — Goethe'nden başlatma beni şimdi.

OTTİLİE — Bak, Böckmann, ne ben, ne Frank kendi-

mizi savunacak değiliz. Bizim en iyi dostumuzsun sen. Ve biz sana ihanet ettik. Doğru. Kendinle ilgili gerçeği öğrendin. Şimdi de bizim gerçeğimizi öğren: Bizim çocuklarımız var, Böckmann. *(BÖCKMANN, şaşkın, her ikisine de gözünü dikip bakar)*

BÖCKMANN — Çocuklarınız mı var?

OTTİLİE — Evet. İki çocuğumuz.

BEŞİNCİ FRANK — Herbert, yirmi yaşında. Oxford'da iktisat okuyor.

OTTİLİE — Francisca on dokuz yaşında. Montreux'de öğrenim yapıyor. Bir yatılı okulda.

BÖCKMANN — Bizim, banka işlerini nasıl çevirdiğimizi biliyorlar mı?

BEŞİNCİ FRANK — Bankadan haberleri bile yok.

OTTİLİE — Constanz gölü kıyısında bir villa tuttuk. Tatillerde ve hafta sonlarında onlarla orada buluşuyoruz.

BEŞİNCİ FRANK — Orada bizi Hansen diye biliyorlar.

BÖCKMANN — Hansen mi?

BEŞİNCİ FRANK — Bu adla İspanya'da da bir çiftlik satın aldık.

BÖCKMANN — Peki, çocuklarınız sizi namuslu kişiler mi sanıyorlar?

OTTİLİE — Bize güveniyorlar.

BEŞİNCİ FRANK — Bize saygı duyuyorlar.

OTTİLİE — Bizi seviyorlar.

BEŞİNCİ FRANK — Mutlu bir aileyiz.

BÖCKMANN — Mutlu aile! Ve siz de bu mutlu ailenizi sürdürmek için benim gebermeme aldırmıyorsunuz

bile!

OTTİLİE — Böckmann! Bu pis işler, senin gibi beni de çökertti; yıprandım, bittim. Yıllardır ancak morfinle bu iğrenç yaşamı sürükleyen yaşlı bir kadınım artık. Benden nasıl olsa geçti. Tanrı nasıl isterse öyle cezalandırsın beni. Yüz gelir. Ama çocuklarım benim gibi yaşamasın istiyorum. Onların dürüst kişiler olmalarını istiyorum; Tanrının da, insanların da seveceği.

BEŞİNCİ FRANK — Biz ne yaptıysak çocuklarımız için yaptık. *(Susuş)*

BÖCKMANN — Demek çocuklarınız var! Nerden bilebilirdim. Bağışlayın. Siz benden daha bahtlısınız. Benim için de yeryüzünde çocuklardan daha güzel, daha temiz, daha suçsuz bir şey yoktur. Bunu şimdi size söyleyebilirim. Ben de yıllardanberi hep çocuk özlemi duydum. Kendi çocuklarım olsun istemedim. Çünkü bir banka müdürünün çocuklarına bırakacağı miras pek özenilecek bir şey olmasa gerek. Bir çocuk yuvası kurmaktı dileğim. Ya da bunun gibi bir şey. Çok geçmeden de bunu gerçekleştirebileceğimi sanıyordum. Ama şimdi böyle bir şey söz konusu olamaz artık. Çünkü her şey bitti. Banka benden daha zorlu çıktı. Beni yedi. *(Ayağa kalkar)* Hadi, kalın sağlıcakla. Yarın beni gene bankada, veznede, görevimin başında göreceksiniz. *(Soldaki kapıdan çıkar)*

BEŞİNCİ FRANK — *(OTTİLİE'ye)* Bir de bana iş dünyasında büyük insanlar olmadığını söyler durursun. *(Masanın üstünden bir kitap alır, okumaya başlar)*

OTTİLİE — *(Düşünceli)* Böckmann iki milyon miras bırakıyor. Ve bu para bize kalacak.

BEŞİNCİ FRANK — *(Başını kaldırmaksızın)* Ottilie! Ahlak açısından beni gene güç durumda bırakıyorsun. Adam en iyi dostumdu benim.

OTTİLİE — Peki, parasını almıyacak mısın?

BEŞİNCİ FRANK — *(Kitabın sayfalarını çevirip okumaya devam ederek)* Kendimizi düşündüğüm yok, biliyorsun. Ama ortada çocuklar var.

8. CİCİ AĞABEY İLE CİCİ BACI

(Gömütlük. Gece. Ay ışığı. BEŞİNCİ FRANK'ın açılmış, üstünde bir iki çelengin durduğu gömütünden, soluk soluğa HERBERT çıkar)

HERBERT — Hayır, babam değil! *(Gömütün mermer kenarına, bitkin, oturur; bacaklarını sallandırır. Gömütten bu kez, soluk soluğa FRANZISKA çıkar)*

FRANZISKA — Galiba Heini bu! *(HERBERT'in yanına oturur. Her ikisi de kırmızı lastik eldivenlerini çıkarırlar)*

HERBERT — Bu ölüm işinde bir dalga olduğunu hemen çakmıştım zaten.

FRANZISKA — Babamın notlarını ele geçirmemiz iyi bir şans oldu.

HERBERT — Tam bizim moruğun yapacağı şey, bu; bir yandan banka işini bizden gizliyor, bir yandan da günlük tutuyor.

FRANZISKA — Ama dümeni tam çaktık.

HERBERT — Bize artık numara söktüremezler.

FRANZISKA — Herifçioğulları yükselmek istiyorlar.

HERBERT — Bizsiz!

FRANZISKA — Artık dümene el koymanın zamanı gel-

di, cici ağabey.

HERBERT — Artık morukları kapı dışarı etmenin zamanı geldi, cici bacı. *(Gömütün üstünde oynayıp sıçramaya başlar)*

Ben Oxford'da öğrenim gördüm
Yaşamın iç yüzünü öğrendim orada
Tüm ülküler uydurma, tüm
Yasa denen şey hiç yoktur aslında.

Ne var ki bir düzen gerek ahırda
Çünkü ahırlarını arar domuzlar
Ezilip gider kim ki zayıfsa
Kalmaya baksın kalabilen ayakta

Bu kurala kaya gibi bağlan
Yelkenin kötüyse iyi rüzgârdan yararlan
İş çevirebilirsen ancak o zaman
İşler yolunda sevgili kardeşim
Yarın bütün gelecek bizim.

(Gömütten yere atlarlar; bu kez sahnenin önünde oynayıp sıçramaya koyulurlar)

Bizi dünyaya getirmiş olanlar
Bir şeyler başaramadılar pek
Rezil ettiler, utandırdılar onlar
Bambaşka olacak bizlerle gelecek
İşte biz iki kardeş bunun için geliyoruz
Kirli çamaşırları ortaya döküyoruz.

(FRANZISKA gömütün üstünde oynayıp sıçrar. Çelenklerden birine bir tekme vurarak sahneye yuvarlar).

FRANZİSKA

Ben de Montreux'de okuyup yetiştim
Sevginin ne olduğunu orada öğrendim
Yalan, mutluluk da, acı çekmek de
Duygu mu at hepsini gübreliğe.

Yattım birçok erkekle, birçok kadınla
Vücutlar değişiyor, zevk aynı zevk ama
Para almadan hiç kimseyle yatma
Çünkü ancak parayla durabilirsin ayakta.

Benim bu felsefeme kaya gibi bağlan
Canın kimi isterse yat onunlan
Sağlanır başarı ancak bu yoldan
İşler yolunda sevgili kardeşim
Yarın bütün bir gelecek bizim.

(Gömütten atlar, sahnenin önünde oynayıp zıplamaya başlar).

Bizi dünyaya getirmiş olanlar
Bir şeyler başaramadılar pek
Rezil ettiler, utandırdılar onlar
Bambaşka olacak bizlerle gelecek
İşte biz iki kardeş bunun için geliyoruz
Kirli çamaşırları ortaya döküyoruz.

(İkisi birlikte, gömütlükte hoplayıp zıplamaya başlarlar).

İKİSİ BİRLİKTE:

Biz gençleriz sizin dölünüzden gelen
Görünce Tanrı kaçtı önümüzden
Bağırdı Şeytan, ne oluyor diye
Yıktık Babil Kulenizi serdik yerlere
Kurduk kendi kalemizi böylece
Oğlan tam babası, kız tam fahişe
Sevgili anababamız dinleyin şimdi bir
Sizi defedecek olanlar defetmediklerinizdir
Her şey yolunda gidecek bu bir tek sözle
Uyruğumuz olacak yeryüzü bundan böyle
Yarın artık yepyeni bir gelecek başlıyor

Bizi dünyaya getirmiş olanlar
Bir şeyler başaramadılar pek
Rezil ettiler, utandırdılar onlar
Bambaşka olacak bizlerle gelecek
İşte biz iki kardeş bunun için geliyoruz
Kirli çamaşırları ortaya döküyoruz.

9. ÇIKAR NEREYE GÖTÜRÜRSE

(Guillaume'nin Kahvesi. PAULİ soldaki masada oturmaktadır. GUİLLAUME kapıya yaslanmıştır EGLİ, elinde bir evrak çantasıyla bankadan telaşla çıkar.)

EGLİ — Pauli, bak; bugün gene çevrilecek işler üzerinde konuşmamız gerekiyor. Her öğleden sonra yaptığımız gibi. *(PAULİ'nin masasına oturur)* Ben bugün otelci Bayan Apolloniayı bekleyeceğim. Karı bönün biri. Falcıya gitmiş. Falcı da ona, bugün Guillaume'nin Kahvesinde Brezilyalı bir adamla tanışacağını söylemiş. Bu tanışma, onun için büyük bir dönüm noktası, yaşamasının en büyük şansı olacakmış. Tabii çakıyorsun. Falcıya parayı veren, bu tatlı yalanları söyleten benim. Brezilyalı kim olacak, biliyor musun? Ben!. Ortak bir iş çevirip iyi bir voli vuracağız. Guillaume, şampanya soğut!

GUİLLAUME — Her zamanki gibi, bay Egli.

EGLİ — Sen de, Pauli, bugün ilk kez banka dışında tek başına bir iş çevireceksin. Bak, hiç kendi kendimizi aldatmayalım, arkadaş. Durumun aslında hiç de parlak değil. Saymanlık işlerini pek kıvıramadın. Sahte belge düzenlemeyi bile beceremedin. Ge-

ne de, kafanın biraz çalıştığını düşünerek, basit, kolay bir iş vermeyi kararlaştırdık, sana. Görüyorsun ya, insanlığımızı bütün bütün yitirmiş değiliz. Yapacağın şu: bir saat fabrikatörüne ufak bir kazık atacaksın, o kadar. Çocuk oyuncağı gibi bir şey. Şimdi, not al bakalım. *(PAULİ not defterini çıkarır, yazmaya başlar)* Andavallının adı Piaget. Dün akşam, Fantasio barında, üç bardak viski yuvarladıktan sonra, bizim Schmalz, adama, Doğu Alpler bölgesinde Haxel'de uranyum madeni bulunduğunu söylemiş. Adamı iyice inandırmış; aklını çelmiş. Derken, bizim Piaget, bu sabah otelin holünde kime raslasa beğenirsin? Arkadaşımız Kappeler'e. Tam bir raslantı bu, tabii. Aslan Kappeler de, ona şu mavalı okumuş: Guillaume'nin Kahvesi'nin temelli müşterilerinden Stüber diye biri var. Bu adam bir maden ocağına ait tahviller satar. Şimdi çaktın mı oğlum, bu verimli maden ocağı nerede? Nerede, olacak, Haxel'de tabii. O temelli müşteri kim, peki? Sen, Pauli, sen! Al, sana yüz sağlam tahvil. Bunları Piaget'ye sokuşturacaksın. Birazcık palamutu çalıştırmak yeter, oğlum. *(PAULİ'ye bir deste tahvil verir)* Tahvil başına beş yüz isteyeceksin, tamam mı? Adam bir yutar da satın alırsa, bomba gibi bir iş çevirmiş olacağız. Değerli maden ocamızda yoz taşlardan başka bir şey yok çünkü. Tatlı canını hiç üzme. Adam nasıl olsa satın alacak bunları. Çünkü bir yerde çıkar varsa, kişi oğlu ne yapar eder, onun ardından gider. Onun için davranışını önceden kestirmek güç değil. İşte, bak, saatçi Piaget karşıdan göründü. Davran, bakalım. *(Sol geriden PİAGET*

yavaş yavaş girer. EGLİ sağdaki masaya geçer)

PAULİ — Guillaume, bir tabak bonfile, lütfen. Doğra da getir.

EGLİ — Aferin, be!

(GUİLLAUME, PAULİ'nin önüne bir tabak doğranmış bonfile koyar. PAULİ bunlarla martıları beslemeye başlar. PLAGET, şaşkınlık içinde PAULİ'nin masasına oturur.)

PİAGET — Ne yapıyorsunuz böyle?

PAULİ — Hiiç, martıları besliyorum.

PİAGET — Bonfileyle mi?

PAULİ — Oldu mu, en iyisi olmalı.

PİAGET — Pek pahalı bir eğlence, ama.

PAULİ — Olsun. Dokunmaz artık. Şu maden ocağı satışı başladıktan sonra.

PİAGET — *(Şaşkın)* Hangi maden ocağı? Haxel'deki mi?

PAULİ — Evet. *(Şaşmışçasına)* Allah allah, siz nereden biliyorsunuz?

PİAGET — *(Kurnazca)* Hiiç, öyle. Sezgilerim aldatmaz beni.

PAULİ — Bu maden ocağı aslında felaket bir durumdaydı. Yoz taştan altın çıkarmak için boşuna uğraşıp duruyordum. Yollar berbattı. Bir şey getirmek bir yana, giderleri bile karşılamıyordu. Bütün tahviller elimde kalmıştı. Ama bugün bankamdan bir telefon: beni bu güç durumdan kurtarmak için bütün tahvillerimi satın almak istiyormuş.

PİAGET — Yardımsever bir banka doğrusu.

PAULİ — Düş gibi bir şey; inanamıyorum.

PİAGET — Ne kadar veriyor tahvil başına?

PAULİ — İki yüz. *(PİAGET ayağa kalkar)*

PİAGET — Garson, bana da bir tabak doğranmış bonfile!

GUİLLAUME — Başüstüne beyefendi. Çoktan hazır. *(PİAGET'ye bir tabak dolusu et getirir; PİAGET tabağı alıp su kıyısına gider. PAULİ de ayağa kalkmıştır. EGLİ, PAULİ'ye, yaptığı yanlışlığı anımsatmaya çalışır. Ama, PAULİ ona "başarı anlatan" bir işaret çakar ve PLAGET'nin yanına, su kıyısına gider. İkisi birlikte martıları beslemeye başlarlar).*

PİAGET — Ben Piaget.

PAULİ — Ben Stuber.

PAİGET — Kaç tahvil var elinizde?

PAULİ — Yüz.

PİAGET — Demek banka yirmi bin veriyor?

PAULİ — Evet.

PİAGET — Ben yirmi bir bin verirsem?

PAULİ — *(Şaşmış gibi, martıları beslemeyi bırakır)* Yirmi bir bin mi?

PİAGET — Ben de yardımseverim.

PAULİ — Bu işin içinde bir iş var, ama pek kavrayamıyorum doğrusu.

PİAGET — Yirmi iki bin. *(Cebinden banknotlar çıkarır).*

PAULİ — Kusura bakmayın, beyim. Bu işin aslını astarını bir araştırayım ben.

PİAGET — Yirmi üç bin. Hemen elinize sayayım.

(Banknotları PAULİ'nin elindeki tabağın üstüne koyar).

PAULİ — Yirmi üç bin mi? *(PİAGET'ye tahvil destesini uzatır)* Buyurun, Haxel'deki taş ocağı sizin artık.

PİAGET — İleride de adımı duyacaksınız, bay Stuber. *(Elindeki tabağa bir banknot koyar. GUİLLAUME'a uzatır)* Hepsini buradan alın, hesap benden. *(PİAGET sağ geriden çıkar. PAULİ, elindeki banknotları, zafer işareti olarak EGLİ'ye sallar. EGLİ öfkeyle yerinden fırlar. Ama o sırada, soldan umutlar içinde APOLLONİA girer. EGLİ soldaki masaya oturur; tetiktedir.)*

APOLLONİA — İzninizle, oturabilir miyim?

EGLİ — Buyurun rica ederim. *(APOLLONİA, EGLİ'ye gizemli bir bakışla bakar; duraksayarak masasına oturur).*

APOLLONİA — Garson, bir kahve lütfen.

EGLİ — Bana da bir şampanya. En iyisinden. *(GUİLLAUME istenenleri getirir. PAULİ orta masaya oturur ve ustasının dolandırma sanatından bir şeyler öğrenmeye çalışır).*

APOLLONİA — Bir şey kutluyorsunuz herhalde?

EGLİ — İnsanın ara sıra eline bir paralar geçiyor; onu kutluyordum. *(Puro içmeye başlar)*

APOLLONİA — İthal malı mı?

EGLİ — Benim anayurdumdan.

APOLLONİA — *(Sevinçle)* Brezilyalı mısınız, yoksa?

EGLİ — Rio'luyum.

APOLLONİA — Ben de Steffigen'li. Adım Apollonia.

EGLİ — Benimki de Lopez.

APOLLONİA — *(Gizemli)* Ben aslan burcundanım. Siz?

EGLİ — Ben de.

APOLLONİA — Siz de mi?

EGLİ — Umarım ki bu burç, bana olduğu kadar, size de uğur getiriyordur.

APOLLONİA — Ah, bay Lopez.

EGLİ — Ne o, bir sıkıntınız mı var?

APOLLONİA — Alp Yıldızı otelinin sahibiyim. İnanılmaz gibi gelir ama, bir günler bizim kasaba çok ünlüydü. Bir çok lordlar, önemli kişiler gelir, uzun süre kalırlardı. Ama iki yıldır, otelciğim kapalı. Ne uğrayan var, ne eden.

EGLİ — Öyleyse, hanımcığım, dilenecek şey şu: beklenmedik bir şey olsun da, bu otelin yıldızı yeniden parlasın.

APOLLONİA — Benim de gece gündüz duam bu. *(PAULİ sağdaki masada oturan EGLİ'nin korkunç bakışını görmezlikten gelir).*

EGLİ — İzin verirseniz, sayın bayan, size bir öğütte bulunayım. Hiç durmayın, otelinizi dört milyona sigorta ettirin. Tanıdığım küçük bir sigorta şirketi var: Eirene Sigorta. Burayla bir anlaşma yapın.

APOLLONİA — *(Şaşmış)* Peki, neye yarayacak bu?

EGLİ — Hiç. Ufak bir kundakçılık yeter. Yılda dört bin yatıracaksınız, ama sonunda tam dört milyon alacaksınız. Buyurun *(Masanın üstüne dört bin sayar).*

APOLLONİA — Ne, dört bin mi? Hem, bunu böylesine bir rahatlıkla masanın üstüne koyabiliyorsunuz!

EGLİ — Demin de şampanya içmeme şaşmıştınız. Bakın, uzaktan tanıdığım biri vardı. Tıpkı sizin durumunuzdaydı. Allgaeu'da, beş para etmez ufak bir fabrikası vardı. Eirene Sigorta'ya, bu fabrikayı iki milyona sigorta ettirdi. Günün birinde fabrika yanıverdi. Sigorta da iki milyonu tıkır tıkır saydı. Ben, kend yüzdemi aldım. Bizim tanıdık da güzelim villasını.

APOLLONİA — Bunun için bir yüzde mi alıyorsunuz?

EGLİ — Ee, kolay değil, bayan. Rio Üniversitesinde tam yirmi yıl kimya profesörlüğü yaptım. Hem de patlayıcı maddeler kürsüsünde.

APOLLONİA — Garson, bana da bir şampanya!

GUİLLAUME — Başüstüne bayan. Çoktan hazır. *(APOLLONİA'nın önüne bir bardak şampanya koyar).*

APOLLONİA — Bakın, Lopez.

EGLİ — Buyurun, Apollonia.

APOLLONİA — Şimdi açık ve kesin konuşalım. Bu numara benim otelimde de işleyecek mi?

EGLİ — Ben bilim adamıyım. Bilim şaşmaz. *(Şampanyalarını yudumlarlar).*

APOLLONİA — Paranızı geri alın, sayın profesör. Sigortaya dört bini ben kendim ödeyeceğim.

EGLİ — Göreceksiniz, buna hiç pişman olmayacaksınız. Bir hafta sonra, sizinle gene bu kahvede buluşalım. Bana otelinizin anahtarını getirin. Gerisini bana bırakın. Dökümtü oteliniz derhal küle dönüşecek. Siz

de zengin bir hanımefendi oluvereceksiniz; villa sahibi.

APOLLONİA — Villa milla istemem. Gezmek, dolaşmak istiyorum ben. O lord müşterilerimin ülkelerine uzanacağım.

EGLİ — Demek gezip tozmak istiyorsunuz.

APOLLONİA — Garson, hesaplar benden. *(Parayı masaya koyar; ayağa kalkarlar).*

EGLİ — Haftaya, Apollonia.

APOLLONİA — Haftaya, Lopez. *(Sol geriden çıkarken bir kez daha dönüp el sallar)* Yıldızlar hiç de yalan söylemiyormuş. Fal doğru çıktı. *(Sol geriden* çıkar).

EGLİ — *(Dostça)* Şimdi Pauli, gel de seninle şu dümenlerimizi bir karşılaştıralım. *(Orta masaya geçer, PAULİ de yanına oturur).*

PAULİ — Benimki esaslı işledi. Tam yirmi üç bin vurduk, bay Egli.

EGLİ — *(Acı bir gülümsemeyle)* Yirmi üç bin mi?

PAULİ — Evet, tam yirmi üç bin. Beğenmedin mi yoksa?

EGLİ — *(Sakin)* Tahvil başına kaç istiyecektin, ulan?

PAULİ — İki yüz.

EGLİ — Şu notuna bir bak bakalım, kaç yazmışsın?

PAULİ — *(Not defterine bakar, irkilir)* Beş yüz.

EGLİ — *(Gereğinden çok sakin)* Deminden beri kendimi tutmaya çalışıyorum. Delireceğim nerdeyse.

PAULİ — Ama bay Egli...

EGLİ — *(Çok sakin)* Kes. Tek laf istemem. Dayana-

mıyorum artık. Gücümü aşan bir şey oluyor bu. Kendime hakim olamasam, canıma kıyar, öldürürüm kendimi. Yirmi yedi bin havaya gitti. Seni, bu tahvilleri elli bine sokuşturmakla görevlendirmiştik biz.

PAULİ — Peki bay Egli, siz bayan Apollonia ile ne yaptınız? Gitiştiğiniz iş pek saçma geldi bana. Bankanın bundan ne gibi bir kazancı olabilir, anlamadım.

EGLİ — Ya, demek banka hiçbir şey kazanmayacak sence? Bak, Pauli, bak oğlum. Az önce, çağımızın en büyük zekâ esnekliği isteyen bir oyununa tanık oldun. Ama, gene de hiçbir şey anlayamadın. *(Ayağa fırlar, masanın üstüne bir yumruk indirir; bağırır).* Hiçbir şey anlayamadın! *(Yeniden sakinleşir)* Bak, Pauli, Eirene Sigorta bizim bankanın sigortasıdır. Şu iflas eden otelci kadının da, Birleşik Bankalar'da iki yüz bini aşkın bir hesabı var. Şimdi kavrayabildin mi? Oteli yanmasına yanacak, ama sigorta da dümeni çakmış olacak. O zaman biz Steffigen'li namusu bütün hanımı parmağımızda oynatmaya başlayacağız. *(Soldaki masaya oturur)* Laf maf etmeye kalkma, Pauli. Boşuna tartışmayalım hiç. Tepem zaten atmaya başladı. Bir boka yaramadığını ortaya koydun sen. Hadi, kalk da şu bodruma in bari.

PAULİ — *(İrkilir)* Bodruma mı? Ne yapacağım peki orada?

EGLİ — Bu gece yarısı Haeberlin'i yollayacağım sana. Son günlerde hapisanelerle fazla aklını bozmuştu. *(Susuş)*

PAULİ — Yani, ben onu...

EGLİ — Evet, sen onu...

(Susuş)

PAULİ — Ama nasıl olur, bay Egli? Benden nasıl böyle bir şey istersiniz?

EGLİ — Ne o, yoksa sen Heini'nin başına geleni olağan dışı bir şey mi sanıyordun? Bak, Pauli, bu işe hepimiz böyle başladık. Hepimiz de bu kahveye böyle senin gibi gelip oturduk. Sabahleyin hemen hemen suçsuz, gündelik kişilerdik. Öğleyin birer haydut, gece yarısı birer eli kanlı. *(Ayağa kalkar)* Yazık. Yirmi yedi bin havaya gitti. *(Ayaklarını sürüyerek bankaya doğru gider; avunma tanımaz bir tonla)* Gider tabii. Allah kahretsin şu hastalığı! Kızıp bağırmaya bile gücüm yok.

10. ÖZGÜRLÜK GÜZEL ŞEY

(PAULİ perde önüne çıkar, ortada ayakta durur)

PAULİ — *(Kendi kendine)* Öldürmek! Şimdi de öldürmem gerekiyor. Elimi kana bulamamı istiyorlar, bu kez de. Ama aldanacaklar. İstediklerini yapmayacağım. Boyun eğmeyeceğim onlara *(Soldan HERBERT gelir)*

HERBERT — Pauli!

PAULİ — Kimsiniz siz?

HERBERT — Kim olursam olayım, önemi yok.

PAULİ — Ne istiyorsunuz peki?

HERBERT — Benim hizmetime girmeni.

PAULİ — Ne gibi?

HERBERT — Bankaya şantaj yapacağız.

PAULİ — Ben hain değilim, yapamam.

HERBERT — *(Yanına gelir)* Neden yapamıyacakmışsın? Nasıl olsa az sonra elin kana bulanacak. Başka yol yok senin için. Sözlerini dinlemeyenin başına neler getirdiklerini bilirsin. Hem, ölmektense öldürmek daha iyidir. Ot olacağına diş ol. Eninde sonunda boyun eğecek olduktan sonra, bana da boyun eğ bari. Sonunda sen de benden hoşnut kala-

caksın, ben de senden.

PAULİ — Hay, itoğlu it!

HERBERT — Anlaştık mı?

PAULİ — Anlaştık.

HERBERT — *(Yanına yaklaşır)* Şimdilik yapacağın iş, şu mektubu götürüp müdürün masasının üstüne koymak. Tamam mı? *(Bir mektup uzatır. PAULİ duraksar; bir adım atar, mektubu alır. HERBERT sağdan çıkar).*

PAULİ — Tamam. *(Perdeki aralayarak içeri girer. Perde açılır. FRANK Bankasında, uzun bir masanın çevresinde gece oturumu yapılmaktadır. Masa, önde, sahneye koşut olarak konmuştur. Soldan sağa doğru; PAULİ, SCHMALZ, KAPPELER, EGLİ ve FRİEDA yer almışlardır. BEŞİNCİ FRANK ayağa kalkar).*

BEŞİNCİ FRANK — Değerli meslekdaşlarım. Şu anda ne kadar az kaldığımızı içim parçalanarak görüyorum. Kırk yıl önce, rahmetli pederden şu bankayı devraldığımda personel sayısı yüzü aşkındı. Oysa şimdi topu topu altı kişiyiz. Ölüm, o acımasız ölüm kökümüze kıran düşürdü. Kurumа yürekten bağlı bir çok arkadaşımızı alıp götürdü. Geçen gün de, değerli saymanımız yaşlı Haeberlin'i yitirdik. *(Hepsi ayağa kalkarlar)* Külleri rahat uyusun. *(BEŞİNCİ FRANK'ın bir işaretiyle hepsi yeniden yerlerine otururlar)* Ne var ki, dostlarım, biz gecenin bu vaktinde ölülerimize ağıt yakmak için toplanmış değiliz burada. Hiç beklenmedik bir şey oldu. Bankanın tasfiyesi suya düşeceğe benzer. Müdürlüğe bir

mektup geldi. Adım vermeyen biri hakkımızda her şeyi bildiğini söylüyor. Bir hafta içinde kendisine yirmi milyon vermezsek bizi polise fitleyecekmiş. *(Susuş)*

PAULİ — Vay, eşşoğlu eşşek vay!

SCHMALZ — Hemen toz olalım!

KAPPELER — Kaçış planlarımız zaten hazırdı.

SCHMALZ — Bankanın iki yüzüncü yıldönümünü beklemenin gereği ne! Duygusallığı bir yana bırakalım.

BEŞİNCİ FRANK — Kaçamayız, arkadaşlar. Adını vermeyen bu kişi, yalnız benim yalancıktan gömüldüğümü değil, karımı nereye yerleştireceğimi de biliyor. *(Mektubu, PAULİ, SCHMALZ ve KAPPELER'e uzatır)*

SCHMALZ — Hay Allah kahretsin!

KAPPELER — Desene, herif benim Teneriffa'ya yerleşeceğimi de biliyor.

SCHMALZ — Benim de Kanada'ya göçeceğimi. *(Mektubu geri verirler)*

BEŞİNCİ FRANK — Şimdilik beklemekten başka yapacak şeyimiz yok, arkadaşlar. Şantaj yapanın kim olduğunu henüz bilmiyoruz çünkü. Öyle ki yabancı mı, yoksa içimizden biri mi? Yazık ki bu da olabilir. *(Susuş)*

SCHMALZ — Bunda bilinmeyecek ne var; Pauli'dir bu! Aramıza en son giren.

KAPPELER — Kim bilir, belki de sen, Schmalz.

EGLİ — Doğrusu, ben daha çok senden kuşkulanıyo-

rum, Kappeler. O gebe sevgilin varken. Baba olmak insanı para tutkusuna kaptırır.

KAPPELER — Ama, bay Egli...

BEŞİNCİ FRANK — Ortada olan tek şey var, arkadaşlar. Bu kavgada kimsenin gözünün yaşına bakılmıyacak. Sözü müdürümüze bırakıyorum. O, size ekonomik durumumuzu kısaca açıklayacak. Şimdi söz, yıllardanberi, büyük bir bağlılıkla, bıkıp usanmadan çalışan, düzmece saymanlığımızı düzenle yöneten arkadaşımız Böckmann'ın! *(Oturur. BÖCKMANN alkışlar arasında ayağa kalkar)*

BÖCKMANN — Sevgili arkadaşlarım, dostlarım! Bizden yirmi milyon isteniyor. Kötüsü gelirse bu parayı ödeyebilecek durumda olur muyuz? Üzülerek belirteyim mi, şantajcının başarı kazanabileceğini de gözönünde tutmak zorundayız. Sizlere, daha Dördüncü, hatta Üçüncü Frank yönetiminden kalan borçlarımızdan söz etmek istemiyorum. Beş milyonu aşmakta bu borçlar. Kadınlar, kapatmalar saltanatının ağır bastığı bu yönetim kimi yıkıma götürmezdi ki! Şimdi yapılacak iş, yedek akçeye el atmak. Sevgili arkadaşlarım, bu yedek akçenin kırk milyonu bulması gerekiyordu. Oysa, bugün beş milyona güçlükle varıyor. Buna, bir de, iyi yürekli, zavallı Haeberlin'in vasiyet ettiği bir buçuk milyonu katalım. Bunun neden böyle olduğunu hepiniz çok iyi biliyorsunuz. Saklanacak yanı yok. Hepimiz, biribirimizden gizli birer kasa anahtarı yaptırdık; ortak kasayı soyduk. İyi, güzel, para gitti. Ama şimdi yirmi milyon bulmamız gerek. Dürüst olalım. Apartılan bu paraların hepsi de harcanmadı ya.

Herkes kendi payını bir kıyıya koymuştur, nasıl olsa. Onun için tek bir çözüm yolu var, arkadaşlar. Hepimiz yiyemediklerimizi getirip namusumuzla ortaya koyalım. *(Oturur)*

KAPPELER — Ben beş para bile bir yana koyamadım.

SCHMALZ — Gülünç, doğrusu. Kazancımız ne ki burada zaten.

BEŞİNCİ FRANK — Şimdi, sözü, sevgili karıcığıma veriyorum. Bizim yürekli savaş arkadaşımıza, müdire Ottilie Frank'a! *(Alkışlar. OTTİLİE, elinde bir not defteri, ayağa kalkar)*

OTTİLİE — Arkadaşlar, biriktirdiğimiz paraları bir bir not ettim. Frank'la benim, Birleşik Bankalarda beş milyonumuz var. Bunun bir kısmı cari hesaplarda, bir kısmı da vadeli. Tahvil, senet gibi şeyler, vergi bakımından çok sakıncalı olabilirdi bizler için. Böckmann, Devlet Bankasına iki milyon yatırmış. Egli'nin Bölge Bankasında üç buçuk milyonu var. Frieda da aynı bankaya beş yüz bin yatırmış. Kappeler, bir milyonunu, Bankalar Birliği'ne, dört yüz binini de Ticaret Anonim Ortaklığına koymuş. Schmalzın, Para Bankasında sekiz yüz bini var. Pauli'ye gelince, dün kasadan çaldığı iki yüz bini henüz bir yere yatıramamış. Yatağının altında. Paralar beş gün içinde burada olacak, arkadaşlar! *(Oturur)*

BEŞİNCİ FRANK — Gizlice yapılan o anahtarlar da! *(Susuş)*

KAPPELER — Paraları geri mi getireceğiz yani?

SCHMALZ — Dişimden tırnağımdan artırdığım paracıkları?

FRİEDA — Öylesine güçlükle ve ağır bedeller ödeyerek kazandığım paraları?

PAULİ — *(Ayağa fırlar)* Be namusu bütünler, iki yüz bini geri vereceğim, ha? Ben? Sizin için işlemediği halt kalmayan? Kimin uğruna Haeberlin'i, o ihtiyarcığı öldürdüm ben?

Yeni Delhi'den Staehli
Paralarını çekmeğe kalkışınca
El çabukluğu ile kendisini
Bendim atan otomobilin altına
Sizler kurtuldunuz ödemekten
O uçunca öbür dünyaya
Ama ben ödedim, ben
Bunu uykusuzluğumla

(PAULİ yerine oturur)

FRİEDA — Hıh, uykusuzluk *(Hepsi kahkahalarla gülmeye başlarlar)*

OTTİLİE — *(Ayağa kalkarak)* Demek, bizim bu yavru uykusuzluktan yakınıyor, ha! Bak, oğlum, bir de ben, neler yaptıklarımı, neler çektiklerimi anlatayım da sen o zaman gör.

Manchester'li Lord Leicester
Mirasını istediğinde
Bankada titrerken ayaklar eller
Para olmadığından elimizde

Bendim yollayan adamı
Eşekler cehennemine
Sizler kurtardınız yakayı
Ama ben başladım morfine

(Yerine oturur.)

HEPSİ BİRLİKTE

Özgürlük güzel şey, eşsizdir, tektir
Yok oluverir ama elde etmek istersen
Yağlı kuyruk yakalamak tuzakta oturmak
demektir
Kurtulmaya kalkışsan tuzak kapanır hemen

(KAPPELER ayağa fırlar.)

KAPPELER
Kopenhag'dan Niels Magen
Bilançodan kuşkulandığı zaman
Zehirledim fare gibi hemen
Gitti kefene bile sarılmadan
Sizler rahatladınız böylece
Kuşkular sona erdi
Ama bu yüzden oldu bende
O korkunç barsak düğümlenmesi

(KAPPELER, EGLİ ayağa fırladığı için o da ayakta kalır.)

EGLİ — Barsak düğümlenmesi! O da bir şey miymiş yani? Benimki yalnız barsak düğümlenmesi olsaydı, varımı yoğumu vermeye hazırdım.

Bay Glauser, Schaffenhausen'de
Belediye Meclisi üyesi
Kalkıp parasını istediğinde
Bir sandığa kapatıp kendisini
Limmat'a ben gönderdim
Siz kurtuldunuz, durum düzeldi
Ama ben geçirdim
O korkunç kalp krizini

(EGLİ ayakta kalır; çünkü SCHMALZ ayağa fırlamıştır)

SCHMALZ — Bak, Egli, ikide bir bana kalp krizinden söz edip durma. Bir de benimkini düşün. Keşke ben de...

FRİEDA — *(Ayağa fırlar)* Bak, Schmalz, benim Egli kendini parçalayıp duruyor. Hakçası, işinde ne gerekiyorsa onu yapıyor. Şimdi sen beni dinle, canikom. Kulağını aç, duyacağın çok şeyler var.

Westfalen'li Hans von Pahlen
Sizinle ortak çalıştığımı anlayınca
Her türlü yararlandı benden
Kapatıp saatlerce yatağa
Çok haindi o kart teke
Sustum, hiç ses edemedim
Bir şey olmadı sizlere
Oysa ben elektroşok geçirdim

(KAPPELER masadan sola doğru koşar).

KAPPELER — Al sana, şimdi de bizim orospu yakınmaya başladı.

EGLİ — *(Avaz avaz bağırarak)* Kappeler!

SCHMALZ — *(Sağa doğru koşarak)* Hıh, elektroşok! Ufak bir elektroşok! O da bir şey mi yani? Bırakın efendim böyle kıvır zıvır şeyleri!

Scala Operası yıldızını
Orman içine sürükledim
Kezzap döküp yaktım zavallıyı
İnanın hâlâ yanıyor içim
Bahardı, hava sonsuz güzeldi
Nasıl oldu böyle bir işe girdim
Mücevherler size geldi
Bense erkekliğimi yitirdim.

EGLİ — *(SCHMALZ'a saldırır)* Sus be ulan! Senin erkekliğinden kime ne? Allah kahretsin, seni de, erkekliğini de! Kimi ilgilendirir bu?

SCHMALZ — Beni! Beni ilgilendirir bu, bay Personel Şefi, beni! *(EGLİ'ye saldırır)*

OTTİLİE — Susun be! Ne oluyorsunuz? Toplantının canına okudunuz. Oturun yerlerinize. *(Herkes yerine oturur. Alçak sesle* "Özgürlük Türküsü"*nü okurlar).*

HEPSİ BİRLİKTE

Özgürlük güzel şey, eşsizdir, tektir
Yok oluverir ama elde etmek istersen
Yağlı kuyruk yakalamak tuzakta oturmak
demektir
Kurtulmaya kalkışsan tuzak kapanır hemen

BÖCKMAN — *(Ayağa kalkar)*

Olten'li Herbert Molten
Görmek isteyince defterleri
Alıp bodruma hemen
Bitiriverdim işini
Dinlemedim hiç gözyaşını
Tanrı bağışlasın günahlarımı.

BEŞİNCİ FRANK — *(Ayağa fırlar)* Yeter be! Utanmıyor musunuz? *(BÖCKMANN, ürkmüş, yerine oturur).*

Bütün bunlar incir çekirdeği bile doldurmaz.
Öylesine basit, önemsiz şeyler.
Bu yakınmalar, bu sızlanmalar
Benim acım yanında hiç kalırlar
Çünkü ben Goethe'ye boş verdim
Mörike'ye sırt çevirdim
Daldım banka işlerine
Şimdi bu pisliklerde boğuluyorum
Sizin bedeniniz acı çekiyor sadece
Benimse hem bedenim, hem ruhum

HEPSİ BİRLİKTE — *(Öfkeli,* "Özgürlük Türküsü"*nü söylerler).*

Özgürlük güzel şey, eşsizdir, tektir
Yok oluverir ama elde etmek istersen
Yağlı kuyruk yakalamak tuzakta oturmak
demektir
Kurtulmaya kalkışsan tuzak kapanır hemen.

EGLİ — *(Ayağa fırlar, soldaki duvara doğru yürür).* Çok acınacak durumdasınız, efendiler. Konuşanlar sizlere hep dostlarım, sevgili meslekdaşlarım filan deyip durdular. Bu, banka yönetiminin bileceği bir iştir. Beni ilgilendirmez. Ciğerinizi tanıyan Personel Şefiniz olarak, ben böyle bir numaraya yatmam. Hepiniz haydutsunuz ve mesleğin niteliği gereği haydut kalmak zorundasınız. Onun için ben sizinle anlıyacağımz bir dille konuşacağım. *(Çift tabanca çeker. PAULİ, SCHMALZ ve KAPPELER, ellerini yukarı kaldırırlar)* Beş gün içinde paracıklarınızla tıpış tıpış bana geleceksiniz! Bu kadar. Ondan sonra yeniden sıkı bir çalışma başlıyacak. Bütün paralar geri gelse, gene de yedi milyon açığımız kalacak. Bunu sağlamak için bütün kenti soymak gerekse, soyacağız. Paracıklarıyla kaçmaya falan yeltenen sakın olmasın. Sakın kimse banka yüksek yönetimini güç durumda bırakayım demesin. Kendini eşekler cennetinde bulur. Biraz görev duygusu, haydutlar! Biraz dayanışma, soyguncular! Biraz sorumluluk bilinci, katiller! Yoksa hepinizin karnını kurşunla doldururum.

FRİEDA — *(Ayağa farlar)* Ben paramı vermiyorum, Egli!

EGLİ — *(Şaşırmış, tabancayı indirir)* Freida!

FRİEDA — Yıllardır şu meret banka işini bir tasfiye edelim diyoruz. Ama her defasında yeni bir güçlük çıkıyor. Şimdi de şu şantaj işi çıktı karşımıza. Ama o da, gerçek mi değil mi, kim söyliyebilir?

BEŞİNCİ FRANK — Aman, bayan Frieda!

BÖCKMANN — Şantajcının mektubu ortada!

FRİEDA — Bu mektubu bal gibi Banka Yönetimi de yazmış olabilir. Bizi bankaya sımsıkı bağlamak için. Kim ne yaparsa yapsın! Ben yokum bu işte! Benden paso! Bıktım usandım artık! Beş yüz binim olduğu yerde kalacak; Bölge Bankasının kasasında! *(Yerine oturur. Herkes BEŞİNCİ FRANK'ın yüzüne bakar).*

BEŞİNCİ FRANK — Sen konuş, Ottilie.

OTTİLİE — *(Yavaşça)* Gene mi ben! *(Ağır ağır ayağa kalkar; buz gibi soğuk bir dinginlikle)* Demek bizi bu dar günümüzde yalnız bırakıyorsunuz, bayan Frieda! Üstelik bizi dalaverecilikle suçluyorsunuz. Açık konuşacağım. Sizin iç dünyanız bizi hiç mi hiç ilgilendirmez. Ben, yalnız meslekteki yetenekleriniz üzerinde konuşacağım. Meslek bakımından yetenekleriniz yeterli değil. Önce Schlumpf sorununa değineceğim. Herifçioğlundan beş bin yerine ancak üç bin getirdiniz bize. Hem de olmayacak bir gerekçeyle. Neymiş efendim, adamın anacığı hastaymış da, yok efendim fiyat dalgalanmalarından zarar görmüşmüş de... Sonra, şu maden mühendisinden topu topu iki bincik koparabildiniz. Özür olarak ileri sürdüğünüz de adamın ciğerlerinden rahatsız olması. Bunlar yalnızca iki küçük örnek. Daha yığınla sayabiliriz. Bu böyle sürüp gidemez. Duygululuğunuzun bize büyük zararları dokunuyor, bayan Frieda.

FRİEDA — Bayan Ottilie Frank. Ben yirmi iki yıldan beri...

OTTİLİE — *(Korkutucu bir sesle)* Evet bayan, biliyorum, yirmi iki yıldanberi bizim bu işimiz arasında

siz de orospuluğunuzu yapıyorsunuz. Ama övünülecek bir yanı yok bunun. Üzgünüm, ama söylemek zorundayım. Bizim artık size değil, bir tazeye ihtiyacımız var. Bunun için çoktan ilan verildi bile. *(Yerine oturur; susuş)*

FRİEDA — *(Ayağa kalkar; sakin ve kararlı)* Bayan Frank! Bu bankada işten çıkarılmanın ne demek olduğunu çok iyi biliyorum. Siz beni öldürtmek istiyorsunuz; tıpkı bankanın işine yaramaz duruma gelmiş bütün ötekiler gibi. Benim de bodrumdan yolum geçecek demek, bayan Frank. Ben sizin gibi bir kadın değilim; bir hanımefendi değilim ben. Şimdiye dek ne yaptıysam sevme uğruna yaptım. Egli ile evlenmek istiyorum. Tutup yaşımı yüzüme vuruyorsunuz. Doğru, kırk yaşındayım. Onun için artık tek saatimi bile çalmanızı istemiyorum. Evlenip çocuk sahibi olmak istiyorum çünkü. Egli'ciğim le sıcak bir yuva kurmak istiyorum. Ötekilere yaptığınızı bana da yapabileceğinizi sanıyorsunuz. Ama çok yanılıyorsunuz, bayan Frank, çok. İşiniz ve paranız dışında bir şey bildiğiniz yok sizin. Şimdi, burada, sevmenin gücünü öğreneceksiniz. Egli beni koruyacak, bayan Frank. Tehditleriniz bana vız gelir.

(Oturur. Susuş)

OTTİLİE — Frank, toplantıyı dağıt.

BEŞİNCİ FRANK — *(Ayağa kalkar)* Toplantı bitmiştir, baylar. *Ötekiler de ayağa kalkarlar. BEŞİNCİ FRANK koluna girerek, OTTİLİE'yi sol geriden dışarı çıkarır. Ötekiler de onları izlerler. Yalnız FRİEDA, masanın sağ başındaki yerinde oturmuş*

olarak kalır. EGLİ ise yavaşça masanın sol ucuna oturur. Böylece, ikisinin ortasında kocaman, uzun masa kalmıştır).

FRİEDA — Nasıl da ağzının payını verdim. Yüzü kireç gibi kesildi. Giderken sendeliyordu. Nasıl?

EGLİ — Bilmem ki, Frieda.

FRİEDA — Kaçmamız gerek, Egli. Hem de derhal. Bu kentten, bu yerden, bu ülkeden başımızı alıp gitmeliyiz. Uzaklara, bir yerlere, nereye olursa olsun. Paramız da var nasıl olsa.

EGLİ — Bak, Frieda...

FRİEDA — Biribirimizi seviyoruz Egli. Kaçmazsak yaşamam tehlikede benim. O korkunç bodrumda öldürürler beni.

EGLİ — Bütün bunlar hep kuruntu Frieda.

FRİEDA — Ama ötekilerin hepsini öldürdüler.

EGLİ — Şu sırada bankayı yüz üstü bırakamam, Elveda. Ne olur bunu anla. İşler gerçekten bir dar boğaza girdi. Allah kahretsin.

FRİEDA — *(EGLİ'ye sabit bakışlarla bakar)* Sen bankadan mı yanasın yoksa?

EGLİ — Bak, Frieda, şunu anlamaya çalış...

FRİEDA — Benimle kaçmak istemiyor musun yoksa?

EGLİ — Biliyorsun, Frieda. Heyecanlanmamam gerek benim. Beni güç durumda bırakma.

FRİEDA — *(Solumaktan bile çekinerek)* Hangi konuda güç durumda bırakıyorum seni, Egli?

EGLİ — Ne demek istediğimi çok iyi anlıyorsun *(Sakince bir tavırla)* Bak, gördün mü, ilaç almak zo-

runluğunu duydum. *(Bir şeker alır, üstüne sayarak birkaç damla ilaç damlatır).*

FRİEDA — *(Durumu kavrayarak)* Evet. Anlıyorum.

EGLİ — Bu, olmalı Frieda.

FRİEDA — Bağışla. Seni heyecanlandırdım.

EGLİ — Bana da çok güç geliyor bu, Frieda. Gerçekten.

FRİEDA — Bodruma mı?

EGLİ — Evet, her zamanki gibi.

FRİEDA — Hemen mi?

EGLİ — Bir kaç dakika sonra.

FRİEDA — Birden ürperdim. Soğudu burası.

EGLİ — Sabah oldu da ondan. *(Ayağa kalkar)*

FRİEDA — Bir dakika. Biraz boyanayım. *(EGLİ bekler. FRİEDA çantasından banka cüzdanını çıkarır. Masanın üzerinden EGLİ'ye doğru sürer)* Al. Banka cüzdanım.

EGLİ — Teşekkür ederim, Frieda. *(Cüzdanı alır)*

FRİEDA — *(Ayağa kalkar)* Haydi, inelim bodruma artık. *(Birlikte sağ geriden çıkarlar)*

11. KADININ FENDİ

(Perdenin önünde EGLİ soldan sağa doğru ilerler. Orada duran OTTİLİE'yi alır ve sola doğru götürür. OTTİLİE büyük bir el çantası taşımaktadır).

EGLİ — Petrol planımız ne yazık ki başarı kazanamadı, hanımefendi. Çünkü o milyoner bayan, Milwaukee kentine geri döndü. Buna karşılık, takımı gençleştirmek için giriştiğim çalışmalar iyi sonuç verdi. Gerçi, Linz'deki kalpazandan hayır çıkmadı. Serseri tutmuş grafikçi olmuş; namusuyla çalışıyormuş. Augsburg'daki yankesici de bir sirkte çalışıyormuş artık. Ama çok becerikli, işinin ustası bir genç kadın buldum.

OTTİLİE — Adı ne?

EGLİ — Adını ileride öğreneceğimizi söyledi. Neyse, artık rahat bir soluk alabiliriz, hanımefendi. Kent parkında asıldı bana. Kahramanlar Anıtının önündeki sırada otururken altın saatimi arakladı. Ölümsüz Işıklar lokantasında ayak üstü bir şeyler yerken para cüzdanımı vurdu. Küçük Otel'de birlikte yatarken, bu becerikliliği karşısında öyesine coştum ki, kendisine beş binlik bir avans için söz verdim.

OTTİLİE — Altın saatini giderler bölümüne yazabilirsin.

EGLİ — Teşekkür ederim.

OTTİLİE — Ama avans senin kesenden gider. Kurtarmaya bak.

EGLİ — Gereği yok, hanımefendi. Nasıl olsa çeki bizim bankaya yazdım. Gelip almaya kalkışırsa başına geleceği kendisi düşünsün.

OTTİLİE — Aslan Egli, vefalı Egli, haydi kal sağlıcakla. *(OTTİLİE soldan çıkar; EGLİ'de ardından.)*

(Perde açılır. BÖCKMANN'ın yatak odası. Geri planda kocaman, renkli camlı bir pencere. BÖCKMANN'ın yattığı yatak, sahne önünde, sağdadır. Başucu seyircilere doğrudur. Öyle ki seyirciler, yalnızca, BÖCKMANN'ın, acıdan karyola demirlerine sımsıkı kenetlenmiş ellerini görürler. Yatağın sol yanında bir sandalye, başucunda bir komodin vardır. Sağ geride bir masa. Soldaki kapıdan, papaz kılığına bürünmüş BEŞİNCİ FRANK girer, can çekişmekte olan arkadaşına doğru yaklaşır.)

BÖCKMANN — Çok şükür, yetiştiniz, muhterem peder.

BEŞİNCİ FRANK — Böckmann, benim! Ben, Frank, senin en yakın dostun. *(Usulca kapıyı kapatır)*

BÖCKMANN — Ah, bu sancılar, dayanamıyorum.

BEŞİNCİ FRANK — Dayan.

BÖCKMANN — Korkuyorum.

BEŞİNCİ FRANK — Korkma.

BÖCKMANN — Ölüyorum.

BEŞİNCİ FRANK — Metin ol.

BÖCKMANN — Hem en yakın dostum olduğunu söylüyorsun. Hem de buraya sahte papaz kılığında geliyorsun.

BEŞİNCİ FRANK — Bunu yapmak zorundayım, Böckmann. Benim Frank olduğumun anlaşılmaması gerek. Yoksa bu hepimizin sonu olur.

BÖCKMANN — Hepimizin sonu ha? Benim sonum geldi bile. Sen hangi kılığa istersen o kılığa gir, sahte papaz! Sen bu kılığa girmeyi de zorunlu buluyorsun, bütün öteki suçları işlememizi zorunlu bulduğun gibi. Oysa, bunların hiçbiri zorunlu değildi, sahte papaz. Hiçbiri, en küçüğü bile. Tek bir cinayet bile.

BEŞİNCİ FRANK — *(Yatağın kıyısına oturur)* Bak, Böckmann, dinle. Başka türlü davranamazdık. Bize kalan mirasın ne denli ağır olduğunu biliyorsun. Atalarımızın o usa sığmaz dalavereleri, dolandırıcılıkları bilmediğin şeyler değil. Bizim için başka çıkar yol yoktu. Bu yolu sürdürmemiz, aldatmamız, öldürmemiz gerekiyordu. Geri dönmek olanağımız yoktu.

BÖCKMANN — *(FRANK'ı cüppesinden yakalar)* Hayır, yalan! Her an, bu iğrenç yaşamamızın her noktasından geri dönebilirdik. Reddedilemiyecek miras yoktur. Kaçınılmaz suç yoktur. Hepimiz özgürdük. Özgürlük içinde doğmuş, özgürlük içinde yaşıyorduk. *(Bitkin, yeniden yatağa yağılır)* Çekil, kalk, hadi. Bari ölüm döşeğimde rahat bırak beni. Pis, hortlak! Git, mezarına gir, sen. Papaz Moser'i bekliyorum ben. Neredeyse gelir.

BEŞİNCİ FRANK — *(İrkilerek ayağa kalkar)* Ne o, papaz mı çağırttın yoksa?

BÖCKMANN — Atalarım gibi ölmek istiyorum.

BEŞİNCİ FRANK — Günah da mı çıkaracaksın yoksa?

BÖCKMANN — Evet, ruhumu kurtarmak istiyorum. Pişmanım. Bütün yaptıklarıma pişmanım. Bu dünyada çektiğim cehennem acısını öte dünyada da sürdürmek istemiyorum.

BEŞİNCİ FRANK — Bak, Böckmann, Tanrı özünde bağışlayıcı ve yücedir. Tanrı'nın lütfu sonsuzdur. Tanrı bu denli büyük ve bağışlayıcı olduğuna göre senin artık günah çıkarmana gerek yok.

BÖCKMANN — Seni sahte papaz, seni! Tanrı'nın bağışlayıcılığından söz edebiliyorsun demek! Demek Tanrı adını utanmadan ağzına alabiliyorsun! Ya Tanrı beni bağışlamazsa! Ben kimseyi bağışladım mı ki! Hangi birine acıdım? Zavallı Herbert Molten'e mi? Öbürlerine mi? Günahlarıma bir son vermek istiyorum, anlıyor musun; ölüm bana son vermeden önce. İşlediğim bütün suçları, bütün günahları, senin gibi sahte değil, gerçek bir papaz kulağı duymalı. Kıyamet günü yüz üstü bırakılmak istemiyorum. Biri benim için şefaat etmeli. Benim bütün bu kirli işlerime bulaşmamış, Tanrı'dan benim için mağfiret dileme hakkına sahip iyi yürekli biri. *(Soldak kapıdan, elinde büyük bir çantayla OTTİLİE girer. BEŞİNCİ FRANK ona doğru yürür.)*

BEŞİNCİ FRANK — Neyse, geldin! Baksana, seninki papaz çağırmış!

OTTİLİE — Tahmin etmiştim.

BEŞİNCİ FRANK — Günah çıkarmak istiyor. Ortaçağ kafası.

BÖCKMANN — Her suçlunun günah çıkarma hakkı vardır. En eli kanlısının bile. Oysa siz bunu bile bana çok görüyorsunuz.

OTTİLİE — *(Yatağın ayak ucuna doğru gider)* Bak, sevgili Böckmann, sen hiç de suçlu bir insan değilsin. Düşünsene, tam tersine, tüm yaşamın boyu bir çocuk yuvası kurmak istedin. Ama koşullar elvermedi, yapamadın. Düşündüğünü gerçekleştiremedin.

BÖCKMANN — Ah, bu sancılar, dayanamıyorum.

OTTİLİE — Dayan.

BÖCKMANN — Korkuyorum.

OTTİLİE — Korkma.

BÖCKMANN — Ölüyorum.

OTTİLİE — Metin ol.

BÖCKMANN — Hak yolunun yolcusu papaz neredeyse gelir artık. Bütün suçlarımı haykıra haykıra söyliyeceğim ona.

BEŞİNCİ FRANK — İşler karışacak, çok iyi biliyorum, işler bombok olacak.

OTTİLİE — Ya, demek papaz neredeyse gelecek Sevgili Böckmann, çok sevgili Böckmann, bunu bize nasıl yapabilirdin? Bize, senin en iyi dostlarına? Seninle bir yaşam boyu, bütün mutluluk ve mutsuzlukları paylaşmış olan bizlere? Şu anda ölüm döşeğinde, ölümsüzlükle karşı karşıya bulunuyorsun. Ama

kalkmış, papaz çağırmak gibi bağışlanmaz bir günah işliyorsun. Ayıp.

BEŞİNCİ FRANK — Bir de babamı düşünüyorum. Can verirken bile ölüme öylesine meydan okuyan kahkahalar atıyordu ki! Allah var, ölmek dediğin böyle olur, Böckmann.

OTTİLİE — Gerçekten de öyle, Böckmann. Hiç de dürüst bir tutum değil bu seninki. Hele bizler hiç de böyle bir davranışa hak kazanmamıştık. Günah çıkarmak! Kulaklarına inanamıyor insan. Dışarıdan kimsenin bizim çalışma yöntemlerimiz hakkında en ufak bir bilgi sahibi olmaması gerekir. Bunu sen de çok iyi biliyorsun. Gerçi günah çıkarmanın bir gizliliği vardır, ama papaz da ne de olsa insandır. Herhangi bir yerde ağzından en ufak bir şey kaçırırsa başımıza gelecekleri düşünüyor musun? Neyse, tartışmayı bırakalım; bütün bunların üstüne bir sünger çekelim. *(Yatağın başucunu gider, BÖCKMANN'ın terlerini siler)* Şimdi senin acılarını dindirmeye çalışalım. Korkunç acılar olsa gerek. Sana bir iğne yapayım. Doktor Schlochberg yazdı. Frank, kapıyı sürgüle

BEŞİNCİ FRANK — Peki, Ottilie, hemen. *(Sola doğru gider).*

BÖCKMANN — Günah çıkarmak istiyorum. Her şeyi itiraf etmek istiyorum. Günahlarımın o korkunç yükünden ruhumu temizlemek istiyorum.

BEŞİNCİ FRANK — Kapıyı sürgüledim. *(OTTİLİE, sağ gerideki masaya gider, şırıngayı hazırlar.)*

OTTİLİE — Ne öyle ortalıkta kazık gibi dolaşıp duru-

yorsun? Bir şeyler yapsana. En iyi dostun bu senin. Bu dünyaya her an veda edebilir. Ona yardım et. Avut kendisini. Güzel bir sesin var. Baksana, adamcağız nasıl acılar içinde kıvranıyor.

BEŞİNCİ FRANK — Hay hay, Ottilie, tabii. *(Yatağın üstüne oturur).*

Gece
Karanlık, sonsuz gece
Ah, ne yaptım ben, ne
Dostumu neredeyse
Götürdüm gömüte.

Çıkmadan hiç öne
Dayandı
Her güçlüğe
Adadı bütün vaktini
Benim işime.

BÖCKMANN — Yaşamamın her anında senden yüz çevirdim Tanrım. Ama, sen bana yardım et. Beni dostlarımın elinden kurtar. Ne olur, Tanrım, papaz yetişsin. Hak yolunun yolcusu gelsin artık

OTTİLİE — Ne duruyorsun, Frank, ezgiler söylesene. Ruhuna biraz huzur sağlasana. *(Elindeki şırıngayı özenle doldurur. FRANK ayağa kalkar).*

BEŞİNCİ FRANK —

Gece,
Karanlık, sonsuz gece
Ah, ne yaptım ben, ne
Vereceğim kendi ellerimle
Dostumu gömüte.

BÖCKMANN — Günah çıkarmak ist... Bağışlan...

BEŞİNCİ FRANK —

Dolandırdım çok şeyler
Aparttım neler neler
Hep o uydurdu kitabına
Şimdi bir güven de olmadan
Yapacağım her şeyi tek başıma.

BÖCKMANN — Günah çıkarmak istiyorum. Günah çıkarmak. *(OTTİLİE şırıngayı havaya kaldırıp dikkatle inceler).*

BEŞİNCİ FRANK —

Gece,
Karanlık, sonsuz gece
Ah, ne yaptım ben, ne
Verdim kendi ellerimle
Dostumu gömüte.

OTTİLİE — Tanrı sandığından da büyük, sandığından da yücedir. *(Yatağın sağ yanına gider ve iğne yapmak üzere BÖCKMANN'ın kolunu kaldırır).*

BEŞİNCİ FRANK —

İşte karıcığım bu yüzden
Yorgundur, dinlensin, yardım et ona
Bizim için yaptı, o ne yaptıysa
Şimdi aynı şeyi yap sen de ona.

(OTTİLİE iğneyi batırır; BÖCKMANN bağırır).

BÖCKMANN — Kulak ver sesime Tanrım. Ne olursun duy beni. Papaz gelsin Tanrım, papaz.

BEŞİNCİ FRANK —

Ah, arkadaşım, gittin bak
Daha horozlar ötmeden
Şimdi ortalık aydınlanacak
Ama olmayacaksın artık sen
Sabah bir cam gibi parlak
Sen çürümüş, kokmuş bir beden.

(BÖCKMANN ölür. OTTİLİE sağ gerideki masaya gider).

BEŞİNCİ FRANK —

Bir müdürdü
Şu ölü.
Kalkamaz artık ayağa
Para kokusu bile alsa.
Bıraktı şimdi
Artık her şeyi
Kalmadı gayrı
Tutkusu, bilinci
Oysa parayı bir severdi ki.

(Soldaki kapı vurulur).

BEŞİNCİ FRANK — Eyvah, papaz.
OTTİLİE — Çabuk yan odaya geç.

(BEŞİNCİ FRANK sol geriden çıkar. OTTİLİE gidip soldaki kapıyı açar).

OTTİLİE — Çok geç kaldınız, muhterem peder. Dostumuz Böckmann iki dakika önce son uykusuna daldı.

12. GİDEN GİDER

(Guillaume'nin Kahvesi. Önce, papaz kılığındaki BEŞİNCİ FRANK, elinde evrak çantasıyla bankaya doğru süzülür. Ardından EGLİ, soldaki masaya oturur. Onun da elinde bir evrak çantası vardır).

EGLİ — Guillaume, bana bir konyak.

GUİLLAUME — Her zamanki gibi, sayın Egli. *(Konyağı getirir. PAULİ sağdan gelir. Ortadaki masaya oturur. Onun da elinde bir evrak çantası vardır.)*

PAULİ — Bana da bir konyak.

(SCHMALZ, sol geriden, elinde bir evrak çantasıyla girer, bankaya doğru yönelir).

EGLİ — Bay Schmalz! *(SCHMALZ bir an durakSar,* sonra öne doğru yürür).

SCHMALZ — Günaydın, bay Egli.

EGLİ — Umarım ki biriktirdiklerini getirdin.

SCHMALZ — Getirdim, bay Egli.

EGLİ — Ne o, o gıcır gıcır Mercedes'inle dolaşırdın hep. Büyük fiyakayla. Bugün niye yürüyorsun?

SCHMALZ — Arabamı garaja çektirdim. Birisi lastiklerini kesmiş.

EGLİ — Sahte pasaportunu da çalmış, değil mi? O birisi dediğin benim, oğlum. Çünkü tüyecektin. Önce limana. Oradan da ver elini Kanada. Bankacığımızı da yüzüstü bırakacaktın, tabii.

SCHMALZ — Ama, bay Egli...

EGLİ — Dün akşam, gece ekspresinde kime raslasam beğenirsin? Bir raslantı, tabii. Teneriffa yolunu tutmuş birine. Sevgili dostumuz ve iş arkadaşımız Kappeler'e! İçerisi hayli karanlıktı. Son vagonun kapısında da ufak bir bozukluk vardı. Nasıl oldu, ne oldu anlıyamadım. Kapı birden açılıverdi. Sevgili dostumuz birden kendini boşlukta buldu. Neyse ki bu arada paracıklarını bana teslim edecek kadar vakit bulabildi.

PAULİ — O da atalarına kavuştu desenize, sayın Egli.

EGLİ — Saatte yüz yirmi kilometre hızla gidiyordu tren.

SCHMALZ — Giden gider, bay Egli.

(Karalar giymiş bir adam, elinde evrak çantasıyla bankaya girer).

EGLİ — Schmalz, koş gişeni aç. İlk müşteri geldi.

SCHMALZ — Başüstüne, bay Egli. *(Bankaya gider)*

EGLİ — Bak, Pauli. Son zamanlarda çok başarılı adımlar attın. Bunu belirtmeliyim. Hele o zahire tüccarını iyi faka bastırdın, doğrusu. Şimdi ufacık bir eksiğin kaldı. Öğreneceğin son bir incelik kaldı, insanlara karşı davranışında. Guillaume, beye sabah gazetesini getir!

GUİLLAUME — Buyurun. *(Gazeteyi PAULİ'ye uzatır).*

EGLİ — Şimdi, Pauli, gazeteni okuyormuş gibi yapıp beni izleyeceksin. Otel sahibi Apollonia'ya karşı nasıl psikolojik bir ustalıkla davrandığımı göreceksin.

PAULİ — Peki, bay Egli.

EGLİ — Şaşacaksın, oğlum. Gözünün önündeki bütün perdeler kalkacak. Ve gerçeğin ışığına kavuşacaksın.

(Sol yandan saat fabrikatörü PİAGET girer. PAULİ'yi görünce çok şaşırır).

PİAGET — Garson, iki tabak doğranmış bonfile! Aaa, sayın Stuber, buradasınız demek? Alın size bir binlik!

PAULİ — Ama, sayın Piaget?!

PİAGET — Buyurun, alın, bir tane daha.

PAULİ — Ama anlamıyorum, ben..

PİAGET — Bir tane daha!

PAULİ — Sayın Piaget, ben...

PİAGET — Bir tane daha!

PAULİ — Ama ben, sayın Piaget, doğrusu, hiç...

(GUİLLAUME bonfileleri getirir)

PİAGET — Al, bu binlik de sana, garson. Hadi, şimdi gidip martıları besleyelim.

PAULİ — Hay hay, sayın Piaget. *(Su kıyısına inip martıları beslemeye başlarlar).*

PİAGET — Henüz yaşınız çok genç, bay Stuber. İş dünyasında deneyimleriniz de pek az. Şimdi ben size, burnu koku almanın, büyük işleri önceden sezebilmenin ne olduğunu göstereceğim. İyi dinleyin de, bilginiz artsın, gözünüz açılsın. Bakın, bundan bir hafta önce, ben buraya geldim. Siz, martılara doğranmış bonfile yediriyordunuz. Kim olsa, bir dolandırıcıyla karşı karşıya bulunduğunu hemen anlardı. Kim olsa diyorum, çünkü kimse durup dururken martıları bonfileyle beslemez. Dikkat çekmek için başvurulan çok eski bir numaradır bu. Ama benim iş konusunda büyük bir önsezim vardır. Hiç şaşmayan bir önsezi. Ancak saatçilikle kazanılabilir bu. O gün, sizin bu numarada bir istisna olduğunuzu, kısacası namuslu bir budala olduğumuzu hemen anladım. Yirmi üç bini oracıkta elinize saydım. Evet, sizin gibi genç bir adam için oldukça iyi bir para sayılırdı bu. Değil mi? Hemen o gün profesör Stab'a gittim. Kendisi okul arkadaşımdır. Bugün çok ünlü bir jeologdur. Stab geldi, maden ocağını inceledi. Güle güle katıldı; neredeyse donuna edecekti. Hay Allah müstahakını versin; Piaget, dedi bana. Uranyum muranyum ne gezer burada. Yoz taştan başka bir şey yok! Tam bu anda uranyum ölçme aygıtı makineli tüfek gibi çalışmaya başlamaz mı? Meğer ülkenin en büyük uranyum yatağı ile karşı karşıyaymışız. Yaa, işte böyle. Doğrusu, sizi tanıdığım çok iyi oldu. Haydi, eyvallah, alın size son bir binlik daha. İşte, burnumun iyi koku alması sayesinde bir gecede ülkemin en zengin adamı oluverdim. Buyurun şu tabağı da,

şu sevimli hayvancıkları benim yerime de besleyin lütfen.

(PAULİ'nin eline tabakla bir binlik tutuşturur ve sağ geriden çıkar. PAULİ ile EGLİ donakalırlar. APOLLONİA, sargılar içinde, bir hastabakıcının ittiği tekerlekli koltuğunda içeri girer).

APOLLONİA — Profesör Lopez, sevgili Lopez. Beni tanımadınız mı?

EGLİ — Kimsiniz? Tanıyamadım, kimsiniz?

APOLLONİA — Apollonia. Çıkaramadınız mı? Fal doğru çıktı. Yıldızlar yalan söylemedi. Buyurun, size bir binlik.

EGLİ — Ama, bayan Apollonia...

APOLLONİA — Buyurun, bir tane daha.

EGLİ — Anlamıyorum...

APOLLONİA — Buyurun, bir tane daha.

EGLİ — Bayan Apollonia, ben...

APOLLONİA — Buyurun, bir tane daha.

EGLİ — Ama, bayan Apollonia, hiç bir şey anlamıyorum.

APOLLONİA — Al, bu binlik de sana, garson. Patlayıcı madde uzmanlığınıza artık gerek yok, bay Lopez. Kafanızdaki bütün o değerli kimya bilgilerinizle çekip okyanuslar ötesi ülkenize gidebilirsiniz.

EGLİ — Ne demek stiyorsunuz, bayan Apollonia?

APOLLONİA — Bakın, Profesör Lopez, öğüdünüze uyup, Eirene Sigorta'ya gittim. Şu bizim köhne oteli dört milyona sigorta ettirdim. İki gün önce

de son olarak Steffigen'den dostlarımı çağırdım. Birlikte büyük salonda oturuyorduk. Belediye Başkanı, Polis Müdürü, İtfaiye Başkanı, hep birlikte mutlu bir gelecek için içiyorduk. Şimdi, profesörcüğüm, şaşacaksınız, ama ne olsa beğenirsiniz? Bir mucize, gerçek bir mucize! Ansızın bir yıldırım düşüyor; otelin batı kanadına. Ardından bir ikincisi. O da doğu kanadına. Derken, inanmıyacaksınız, ama bir üçüncüsü. O da, otelin tam göbeğine düşmez mi? Bunların hepsi de yasaya milimi milimine uygun. Mübarekleri sanki gizli bir el düzenliyor. Birden bir alev denizine dönüşüyor ortalık. Bir kıvılcım bulutu kaplıyor göğü. Benim sevgili Alp Yıldızı otelim, önce gerçek bir yıldız gibi parlıyor, sonra da bir kül yığını oluveriyor. Kentte, 1892'den bu yana çıkmış en güzel, en başarılı yangın. Yaşasın! Bakın, bütün bunlar, birinci, ikinci, üçüncü dereceden yanıklar. Durumumu görüyorsunuz. Doğru, acı çekiyorum Korkunç acı çekiyorum. Ama sonsuz güzel bir şey bu. Mutluluğu, iliklerimde duyuyorum. Dayandığım acıları bir bilseniz. Korkunç sızlıyor. Ama içim şen, sanki bir bayram yeri. Uff, dayanılır gibi değil meretler. Şu anda sevinçten çıldırabilirim. Ama acıdan da deliye dönebilirim. *(Karalar içindeki adam, bankadan çıkar)* Eirene Sigorta, bana tam dört milyon ödüyor! Avukatım şu anda özel Frank bankasından bu paraları çekti Sigorta şirketi bankanınmış çünkü.

EGLİ — Aldı demek!

APOLLONİA — Lopez, beni siz kurtardınız. Şimdiye dek tanıdığım en büyük kimya bilginisiniz siz. Bu-

yurun, bu binliği de alın. Hadi, kalın sağlıcakla. Ben şimdi uzun bir geziye çıkacağım. Artık Brezilya'da görüşürüz. *(Hastabakıcı tekerlekli koltuğu iterek sol geriden çıkarır).*

EGLİ — Bir bardak su, Guillaume.

GUİLLAUME — Hazır, bay Egli.

(Bardağı getirir).

EGLİ — İlaç almalıyım.

GUİLLAUME — Her zamanki gibi, bay Egli.

EGLİ — Bu sabah dört milyon yitirdik.

PAULİ — Bir de uranyum ocağı.

EGLİ — Bu uranyum ocağı bizi kurtarabilirdi. Karun gibi zengin olabilirdik. Hem parmağımızı bile oynatmadan. Acı olan da bu ya. *(İlacını içer)* Soğukkanlı olmalıyım. Kendimi tutmalıyım. En iyisi, derin derin soluyayım, ciğerlerimi hava ile doldurayım. *(Derin bir soluk alır, biraz rahatlamıştır)* Şimdi biraz daha rahatladım. *(Birden bağırmaya başlar)* Hiç utanmıyor mu şu doğa! Bir anda bizi en usa sığmaz iki raslantıyla karşı karşıya bırakıyor. Hiç utanmıyor mu? Acıma bilmez bir düzendir sürüp gidiyor. Her neden, bir sonuç doğuruyor. Önce yaratıyor doğa, sonra yarattığını yiyip yutuyor. Her doğan gün, bitkisini, hayvanını, insanını öldürüyor, alıp götürüyor. Yalnız bunları değil, bütün bir güneş sistemini, gezegenleri, yıldızları parçalıyor yok ediyor. Bütün bunlara gücü yeten doğa, bizim kaşığımıza ne çıkarıyor: iki koca aptal. Aptallıkları gökyüzünü tutacak iki salak. Ama herifçioğullarında öyle bir şans var ki akıllı ol-

maktan utanıyor insan. Öyle, Pauli. Söylesene, hangi iş adamı bizim gibi böyle çetin bir sınavla karşı karşıya getirilmiştir? Öylesine bir haksızlık ki bu! Vallahi, mesleğin yüceliğine sonsuz inancım olmasa, bütün umudumu yitireceğim.

PAULİ — Ne yaparsınız, bay Egli. Şans tersine döndü bir kez.

EGLİ — Hadi, şimdi bankaya gidelim. Paralarımızı teslim edelim.

(Evrak çantaları elleriyle, bankaya girerler).

13. DÖRT YÖN

(Özel Frank Bankasının bodrumu. Geri planda, ortada büyük bir kasa. Sağda ve solda asansör kapıları. Asansörün ışığı yukarı çıkış ve aşağı inişlerde görülür. BEŞİNCİ FRANK kasayı kitler. EGLİ elinde, evrak çantasıyla soldaki asansörün önünde beklemektedir; parmağı asansör düğmesindedir. SCHMALZ ve PAULİ, ellerinde evrak çantaları, sağdaki asansörün önünde beklemektedirler).

EGLİ — İyi geceler, sayın müdür.

BEŞİNCİ FRANK — İyi geceler. *(EGLİ soldaki asansörle yukarı çıkar).*

SCHMALZ — İyi geceler, sayın müdür.

PAULİ — Yarına, sayın müdür.

(SCHMALZ ve PAULİ, sağdaki asansörle yukarı çıkarlar. FRANK yalnız kalır; kasanın anahtarını yelek cebine koyar).

BEŞİNCİ FRANK —

Artık işin sonu geldi
Memurlarım bırakıyorlar beni
Benden tiksinen, artık korktuğum memurlar

Geri verdiler; bende bütün biriktirdikleri paralar
Şimdiye dek kazandıkları işte bu kasada
İyi adamlarına kötü davrandı banka
Adını vermeyen bir hergele
Şantaj yaptı birdenbire
Ortada göstermiyor adam kendini
Bense herkeste görüyorum bu kişiyi
Bütün umut artık onda
Evet, yeni gelecek orospuda
Gelmesi bizim için zorunlu
Ottilie bugün görecek onu
Saat tam sekizde
Guillaume'nin kahvesinde
Tanrı bizimle birlik olsun
Şu kara bahtımız dönsün
Evet, dönsün şu taze kanla
Hayır, kendim için değil bu dua
Çocuklarım Fransiska ve Herbert için
İstiyorum ki onlar sıkıntı ne bilmesin
Yaşasınlar rahatça sağlıklı ve mutlu
Duymadan benim gibi para kazanma zorunluğu.
(Soldaki asansöre gider, düğmeye basar).
Bir şeyler yapmalıyım yargı günü gelip çattı
Geri verildi gerçi kasanın yedek anahtarları
Hiç birine güvenemiyorum, ama güvenemiyor
kimse kimseye
Kurtlar arasında mutluluk olmaz; her gece bin
bir hileye gebe
Donatmalıyım ona göre kendimi ben de
Silahsız yakalasalar şu bodrumda, yollarlar
canımı cehenneme

(Işığı söndürür. Sahne kararır. Soldaki asansörle yukarı çıkar. Sağdaki asansör aşağı iner. SCHMALZ, elinde bir siyah bavul ve bir el feneriyle asansörden çıkar. Feneri kasaya tutar. Bavulu yere koyar. Kasayı açar; içinden şişkin bir zarf çıkarır, yan cebine koyar. Kasayı kapatır. Bu sırada soldaki asansör aşağıya iner. SCHMALZ fenerini söndürür, bavulun arkasına saklanır. Soldaki asansörden EGLİ çıkar. Onun da elinde kocaman bir bavul vardır. Elindeki el fenerini kasaya tutar. Dolayısıyla SCHMALZ'ı da aydınlatır.)

SCHMALZ — Bay Egli!

EGLİ — *(Bavulun arkasına saklanır. Elindeki feneri SCHMALZ'a doğru tutar)* Bay Schmalz!

SCHMALZ — Aman ne iyi! Bravo doğrusu! gecenin bu saatinde kasayı kontrole inmeniz...

EGLİ — Seni burada bulacağımı biliyordum, bay Schmalz!

SCHMALZ — *(Elindeki feneri masaya tutar)* Düşün bir; varımız yoğumuz şu kasanın içinde.

SCHMALZ — *(O da kendi fenerini kasaya doğru tutar)* Üstelik, bütün yedek anahtarlarımızı da teslim ettik. *(Ellerindeki fenerleri biribirlerine doğru tutarlar)* Burada mı kalacaksınız, bay Egli?

EGLİ — Evet, tıpkı senin gibi.

SCHMALZ — Bütün gece mi?

EGLİ — Evet, bütün gece.

(Sağdaki asansör aşağı iner. EGLİ ve SCHMALZ ellerindeki fenerleri söndürürler. SCHMALZ, EGLİ'nin yanına koşar. Bavulların arkasına sinerler. PAULİ, sağdaki asansörden çıkar; elinde bir siyah bavul vardır. Elindeki feneri kasaya tutar. EGLİ ve SCHMALZ, ellerindeki fenerlerle PAULİ'yi aydınlatırlar. PAULİ hemen bavulun arkasına siner.)

EGLİ — Saklanma, saklanma, Pauli. Hiç utanma, çık.

PAULİ — *(Şaşmış)* Demek siz, ha? Burada, bodrumda?

SCHMALZ — Evet biz, burada bodrumda.

EGLİ — Ne o? Kasayı kıracağımızı mı sandın?

PAULİ — Ayıp ettiniz, bay Egli.

(SCHMALZ bavulunu açar, EGLİ ve PAULİ de).

SCHMALZ — Ben bir makineli tabanca getirdim.

EGLİ — Ben de.

PAULİ — Ben de. Ama daha küçüğünü.

SCHMALZ — Çilingirlik mesleğinde yeni ilerlemeler var mı senin?

PAULİ — Ne o? İkinci bir anahtar yaptığımı mı sanıyorsunuz? Sizi gidi domuzlar, sizi!

EGLİ — Neden olmasın? Olur a.

PAULİ — Ben bankada çalışmaya başlayalı ne kadarcık oldu ki! Asıl sizin, bol bol anahtar yaptırmaya vaktiniz olmuştur.

SCHMALZ — Biz çilingir değiliz ki!

(Soldaki asansör aşağı iner. Her üçü de el fenerlerini söndürür ve sinerler. Soldaki asansörden BEŞİNCİ FRANK çıkar. Boynunda bir makinalı tabanca asılıdır. Elinde kocaman, siyah bir bavul vardır. Işığı yakar. İçerisi aydınlandığında, BEŞİNCİ FRANK, her üçüne arkasını dönmüş durumdadır.)

EGLİ — İyi akşamlar, sayın müdür.
(BEŞİNCİ FRANK birden döner.)

PAULİ — İyi akşamlar, sayın müdür.

SCHMALZ — İyi akşamlar, sayın müdür.

BEŞİNCİ FRANK — İyi akşamlar. *(O da bavulunun arkasına siner. Dördü de, biribirlerine karşı siperlerine çekilmiş, her an ateş etmeye hazır durumdadır. Tehlike, korku ve güvensizlik duygusu bu cadı kazanında baskındır.)* Demek sizde de makinalı tabanca var.

EGLİ — Tabii, sayın müdür.

PAULİ — Tabii, sayın müdür.

SCHMALZ — Tabii, sayın müdür.

BEŞİNCİ FRANK — Evlerinize gitmediniz demek.

EGLİ — Hayır. Geceyi burada geçireceğiz, sayın müdür.

BEŞİNCİ FRANK — Belli, yukarıda in cin yoktu.

PAULİ — Tehlike insanları bir araya getiriyor.

(EGLİ, SCHMALZ ve PAULİ bavullarını açar, yiyecek bir şeyler çıkarırlar.)

SCHMALZ — Biraz peynir ekmek istermisiniz, sayın müdür? Ya da birazcık köylü jambonu?

EGLİ — Sardalya? Salam? Sığır konservesi?

PAULİ — Francala?

BEŞİNCİ FRANK — Esaslı yiyecek stoku yapmışsınız, desenize!

SCHMALZ — En aşağı üç günlük.

EGLİ — Dört günlük.

PAULİ — Beş.

BEŞİNCİ FRANK — *(Bir boş sandöviçle bir termos çıkarır.)* Benimki de bir haftalık.

SCHMALZ — Paralarımız bu kasada olduğu sürece, sayın müdür, kimse bize bir adım dışarı attıramaz.

BEŞİNCİ FRANK — Bana da! *(Bavulundan ikinci bir makinalı tabanca çıkarır)* Bu da size ikinci makinalı tabanca!.

(Ötekiler de bavullarından birer makinalı tabanca daha çıkarırlar.)

EGLİ — Ne olmuş yani? Bu da benden!

PAULİ — Bu da benden!

SCHMALZ — Bu da benden!

BEŞİNCİ FRANK — Yiyelim mi?

EGLİ — Yiyelim.

SCHMALZ — Oturalım mı?

BEŞİNCİ FRANK — Oturalım.

(Yemeye başlarlar.)

EGLİ — Sayın müdür.

BEŞİNCİ FRANK — Söyle Egli.

EGLİ — Şu şantajcı ne zaman gelecek? Merak ediyorum.

PAULİ — Bakalım gelecek mi? *(Ayağa kalkar).*

SCHMALZ — Hem, bakalım böyle bir şantajcı var mı?

BEŞİNCİ FRANK — Ne demek istiyorsun, Schmalz?

SCHMALZ — Hiiç.

(PAULİ kasaya yaklaşır. Ötekiler ayağa fırlarlar ve silahlarını ona doğrulturlar.)

EGLİ — Ne arıyorsun o kasanın yanında öyle?

PAULİ — Hiiç. Biraz hareket edeyim dedim.

(Dizlerinin üstünde yaylanma hareketleri yapar.)

BEŞİNCİ FRANK — Hadi, oturalım.

(Otururlar.)

BEŞİNCİ FRANK — Siz benim, Goethe ve Mörike okumaktan başka bir işe yaramıyacağımı sanıyorsunuz, değil mi?

SCHMALZ — Rica ederim, sayın müdür.

BEŞİNCİ FRANK — Kesin olarak biliyorum; her birinizin en aşağı birer yedek kasa anahtarı var.

PAULİ — Rica ederim, sayın müdür.

BEŞİNCİ FRANK — Hemen şunu da söyliyeceğim ki, şantajcı üçünüzden biridir.

EGLİ — Rica ederim, sayın müdür.

BEŞİNCİ FRANK — Bavulumda bir el bombası var! *(Bavuluna okşarcasına vurur.)*

SCHMALZ — Benim de. *(O da aynı şeyi yapar)*

PAULİ — Benim de. *Aynı şeyi yapar)*

EGLİ — Benim de. Hem de son model.

(Cebinden bir el bombası çıkarır. Ötekiler ürkerek sinerler; makinalı tabancalarını EGLİ'ye doğrulturlar. EGLİ fırlar; elinde el bombası vardır. Susuş.)

EGLİ — *(Havayı yumuşatmak için)* Yemeğe devam edelim mi?

SCHMALZ — Bilmem

PAULİ — Biraz tehlikeli olmaz mı?

BEŞİNCİ FRANK — Bende iştah mı kaldı!

(Makinalı tabancalar hâlâ EGLİ'ye çevrilidir. EGLİ yeni bir öneride bulunur.)

EGLİ — İsterseniz başka bir şey yapalım, vakit geçirmek için.

SCHMALZ — *(Duraksayarak)* Bankanın işleri tıkırında gittiği günlerdeki gibi.

PAULİ — Şu namussuz şantajcı ortaya çıkmadan önceki günler gibi.

BEŞİNCİ FRANK — Biribirimize güvenimizi yitirmediğimiz günlerdeki gibi.

(EGLİ elbombasını cebine koyar. Ötekiler de makinalı tabancalarını indirirler.)

EGLİ — İş arası dinlenirken yaptığımız gibi, biribirimize masallar anlatalım. *(Oturur.)*

SCHMALZ — Dürüst kişilerin masallarını *(Oturur.)*

PAULİ — Namuslu kişilerin masallarını. *(Oturur.)*

BEŞİNCİ FRANK — İyi yürekli kişilerin masallarını.

(Oturmak ister; yanlışlıkla ters bir hareket yapar.

Ötekiler ayağa fırlarlar. Gene silahlarını biribirlerine doğrulturlar. Sonra gene dördü de yerlerine otururlar.)

SCHMALZ — Hiç olmazsa korkumuz biraz daha azalır. *("Dört Yön" türküsünü söylemeye başlarlar. Türkü söylerken, ara ara makinalı tabancalarını biribirlerine doğrulturlar; ara ara indirirler; ara ara sallarlar, ara ara tetiklerle oynarlar; ara ara da el ele tutuşup dans ederler.)*

BEŞİNCİ FRANK —

Bir zamanlar Kuzey'de bir fabrikatör yaşardı
Kuzey fecrinde, iş yapardı balık yağı üzerine
Çok dindardı, bütün dilencileri saygıyla karşılardı
Yardım ederdi ülkenin sayrı ve öksüzlerine.

ÖTEKİLER —

Ne güzel masal, ne tatlı masal.

BEŞİNCİ FRANK —

Ne güzel masal, ne tatlı masal.

HEPSİ BİRLİKTE —

Grönland'da, Kuzeyde.

BEŞİNCİ FRANK —

Tahvillerin düşünce değeri
Bütün malını mülkünü verdi
Kurtuldu, günahları sona erdi.

ÖTEKİLER —

Günahları sona erdi, kurtuldu.

BEŞİNCİ FRANK —

Davos'da hastabakıcı oldu.

HEPSİ BİRLİKTE —

Dürüstlük, doğruluk
Yaşam boyu bunun düşünü kurduk
Ama boşuna bekleyip durduk.

PAULİ —

Bir zamanlar Güney'de sofu bir zenci yaşıyordu
Hindistan cevizi ve pirinçle hem kendisini
Hem haremini güzel güzel besliyordu
Beyazlar gelinceye dek, ellerinde viski

ÖTEKİLER —

Ne güzel masal, ne tatlı masal.

PAULİ —

Ne güzel masal, ne tatlı masal.

HEPSİ BİRLİKTE —

Kongo'da, Güneyde.

PAULİ —

Çocuklar öldürülüp, amin, kadınlar kirletilince
O yalnızca konuştu ve yöneldi erince
İyi yürekli, bilge.

ÖTEKİLER —

İyi yürekli, bilge.

PAULİ —

Zenciydi, ama Tanrı denebilirdi kendisine.

HEPSİ BİRLİKTE —

Dürüstlük, doğruluk
Yaşam boyu bunun düşünü kurduk
Ama boşuna bekleyip durduk.

EGLİ —

Bir zamanlar Doğu'da bir köylü yaşardı
Avuç içi kadar bir toprağı vardı

Epey uzakta ve küçüktü ambar
Kulübesi çevresinde dönenirdi kurtlar
ÖTEKİLER —
Ne güzel masal, ne tatlı masal.
EGLİ —
Ne güzel masal, ne tatlı masal.
HEPSİ BİRLİKTE —
Doğu'da, Krakau'da.
EGLİ —
Köylünün karısı bir gün hasta oldu
Adam ne masraftan çekindi, ne zahmetten korktu
Ölü yemeğine çağırdı bütün kolhozu.
ÖTEKİLER —
Ölü yemeğine çağırdı
EGLİ —
Bütün kolhozu.

(EGLİ, SCHMALZ'ın cebindeki zarfı görür. çekip alır; SCHMALZ farkına varmaz.)

HEPSİ BİRLİKTE —
Dürüstlük, doğruluk
Yaşam boyu bunun düşünü kurduk
Ama boşuna bekleyip durduk.
SCHMALZ —
Bir zamanlar Batı'da bir papaz vardı
Yüreği yumuşaktı, ama parası yoktu
Ah, bunlar ne tatlı masallardı
Yoksul çevrelere gitti, dışarlarda uyudu
ÖTEKİLER —
Ne güzel masal, ne tatlı masal.

SCHMALZ —

Ne güzel masal, ne tatlı masal.

HEPSİ BİRLİKTE —

Batı'da Sing-Sing'deydi

SCHMALZ —

Bir gangster öldürülmek istendi
Ama bizim çıkarımız düşünülmedi
Birden şimşek gibi

ÖTEKİLER —

Birden şimşek gibi

SCHMALZ —

Papaz gangsterin yerine geçti.

(EGLİ makinalı tabancasının namlusunu SCHMALZ'ın arkasına dayar. SCHMALZ ellerini yukarı kaldırır ve EGLİ tarafından sağ geriden dışarı çıkarılır.)

ÖTEKİLER —

Dürüstlük, doğruluk
Yaşam boyu bunun düşünü kurduk
Ama boşuna bekleyip durduk.

(Sağ geriden makinalı tabanca sesi duyulur.)

BEŞİNCİ FRANK — Zavallı Schmalz! İyi yürekli Schmalz!

(EGLİ geri döner ve BEŞİNCİ FRANK'a, şişkin zarfla bir anahtar teslim eder.)

EGLİ — Buyurun, paraları ve anahtarı.

(Öteki üç kişi biribirlerine kuşkulu kuşkulu bakarlar ve bavullarının üstüne otururlar.)

PAULİ — Kala kala üç kişi kaldık.

EGLİ — Şantajcı geldiğinde belki de daha az kalacağız.

BEŞİNCİ FRANK — Banka personelim artık gözle görülür şekilde azalıyor.

PAULİ — Yine karnım acıktı.

(Francalasını yemeye başlar.)

BEŞİNCİ FRANK — Saat sekiz.

PAULİ — Şu anda karınız yeni çalışma arkadaşımızla buluşmaktadır.

BEŞİNCİ FRANK — Bir dönüm noktası olacak bu bizim için.

EGLİ — Asansör iniyor.

BEŞİNCİ FRANK — Gizlenin.

(Sağdaki asansör iner. EGLİ, soldan BEŞİNCİ FRANK'la birlikte çıkar. Öteki ikisi, BEŞİNCİ FRANK'ın bavulu arkasına sinerler. Makinalı tabancalarının emniyeti açıktır. Bundan sonraki sahne klasik ve manzum olduğu için, çok hızlı bir tempoyla oynanmalıdır. Sağ asansörden HERBERT çıkar.)

HERBERT —

Merhaba sarsak baylarım
Şantajcı ben, hepinizi selamlarım.

BEŞİNCİ FRANK — Oğlum!

(Ürküntü içinde, EGLİ'nin elindeki makinalı tabancayı indirtir.)

EGLİ — Hay Allah kahretsin!

PAULİ — Eller yukarı!

(PAULİ, elindeki makinalı tabancayı onlara doğrultur. BEŞİNCİ FRANK ve EGLİ ellerini yukarı kaldırırlar.)

BEŞİNCİ FRANK — Oğlum!

PAULİ — Dikilin bakalım şöyle! Alnı açık dostlar! Haydi çabuk olun!

(BEŞİNCİ FRANK ve EGLİ ayağa kalkarlar.)

HERBERT — Bırakın silahları!

PAULİ — Bırakın, yoksa vururum!

(BEŞİNCİ FRANK ve EGLİ, ellerindeki silahları bavulun üstüne bırakırlar.)

HERBERT — Yaklaşın biraz öne gelin bakalım, şöyle.

EGLİ —

İhanet!

PAULİ —

Hareketime şaştınız demek, hayret!
Ben sizin okulunuzda yetiştim
Şimdi de yeni patronun hizmetine girdim.

(BEŞİNCİ FRANK ve EGLİ, HERBERT'in önüne gelirler.)

ALTINCI FRANK (HERBERT) — Eller aşağı!

EGLİ — Bin teşekkür, sayın şef.

BEŞİNCİ FRANK — Oğlum!

HERBERT — Buyur baba.

BEŞİNCİ FRANK — Anlıyamıyorum. Aklım duracak.

HERBERT —

Yüzüme öyle dik dik bakma korkuyla
İhanet ettin sen atalarının bankasına
Tuttuğun günlüklerden çıkardım bunu
Ne ettiyse edebiyat merakın etti sana
Aç kasayı, görelim içinde ne olduğunu.

BEŞİNCİ FRANK — Başüstüne, oğlum. *(Gidip kasayı açar).*

HERBERT —

Ver bakalım, şöyle
Bankanın kazandığını o binbir güçlükle.

BEŞİNCİ FRANK — Buyur, oğlum. *(Kasadan bir çekmece çıkarır, HERBERT'in ayaklarının dibine koyar).* Al, bütün kazancımızı şimdi sana veriyorum.

HERBERT — Schmalz'ın payını da.

BEŞİNCİ FRANK — Onu da mı?

HERBERT — Evet, onu da. *(BEŞİNCİ FRANK, cebinden şişkin zarfı çıkarıp, HERBERT'e verir.)* Anahtarları da.

BEŞİNCİ FRANK — Onları da mı?

HERBERT — Evet, onları da.

BEŞİNCİ FRANK — *(Kasanın anahtarlarını HERBERT'e verir.)* Al bakalım!

HERBERT — Hadi, baba, şimdi de gir bakalım gömütüne. *(Kasayı gösterir).*

BEŞİNCİ FRANK — Yani, demek istiyorsun ki...

HERBERT — Evet, demek istiyorum ki...

BEŞİNCİ FRANK — Yani, ben...

HERBERT — Evet, sen...

BEŞİNCİ FRANK —

Hayır, hayır, olamaz
Gerçek isteğinin bu olduğuna inanamam
Ben yangına dayanıklı bu duvarlar arasında
Altın gibi saklanamam, bu acıyla kalamam
Eremez bu biçimde benim yaşamım sona

HERBERT —

Olması gereken şey olmalıdır, baba.

(BEŞİNCİ FRANK, umutsuzluk içinde, SCHMALZ'ın bavulunun üstüne oturur. HERBERT onun yanına oturur.)

HERBERT — Çok üzgünüm baba. Şunu bil ki, senin suçun bankayı benden kaçırman değil. Hayır, suçun bu değil. Konstanz gölü kıyısında, ailecek geçirdiğimiz o mutlu günleri hiç unutamam. Senin suçun, atalarımızdan kalan bu bankayı, başka türlü yönetecek yerde, tasfiye etmeye kalkmandır. Bu gangster bankamız, saygıdeğer bir bankadır. Ancak, kullandığı yöntemler verimli olduğu sürece bir anlam taşır. Verim azalmıştı, yöntemlerin de-

ğiştirilmesi gerekirdi. İşte, sen bunu yapmadın, baba. Güçlü bir kişiliğin yoktu çünkü. Şunu bil ki, baba, dürüstlük, kişinin iç dünyasıyla ilgili bir sorun değildir; bir örgütlenme sorunudur. Örgütün saat gibi işleyebilmesi için, eğri yollara başvurmak yetmez. Hiçbir şey dinlememek, kimsenin gözünün yaşına bakmamak gerekir. Ancak su katılmamış sahtekârlar iyi iş çevirebilirler. Sen böyle biri olsaydın; katı bir dürüstlükle, yoluna yöntemine uygun bir biçimde işleri yürütseydin, bugün hâlâ büyük bankalarla aşık atardık. Ama senin yetersizliğin yüzünden banka umutsuz bir duruma düştü. Onun için, senin artık bu bankada yerin yok, sevgili babacığım. O saçma, o aptalca gömülme numarasıyla, kendini zaten bir hiç durumuna indirdin. Ancak senin gerçekten yok olmandır ki, benim adımı temize çıkarabilir ve banka belki batmaktan kurtulabilir. *(İkisi de ayağa kalkarlar).*

BEŞİNCİ FRANK — *(Ellerini HERBERT'in omuzlarına koyar).* Haklısın, oğlum. Bunun kaçınılmaz bir zorunluluk olduğunu bilecek, anlayacak kadar bir iş adamıyım ben de. Gerçekten de, yetersiz, güçsüz bir şef oldum ben. Eksiklerimi çok iyi biliyordum. Ama bunları giderecek yeteneğim yoktu. Oysa sen, tam çağımızın istediği bir sahtekâr olacaksın. alabildiğine sert, acıma bilmez, haysiyetli bir sahtekâr. Bu niteliklerle, atalarımızdan kalan bu bankayı gereğince yöneteceksin. Miras olarak, Egli ile Pauli'yi bırakıyorum sana. Onları doğru dürüst çalıştırıp, yüzyılımızın en büyük dümenlerini çevireceksin. Haydi, artık elveda! Ben şimdi içeri, ata-

larıma kavuşmaya gidiyorum. Onların büyük yeteneğini sende görüyorum. İçim rahat.

HERBERT — *(Birazcık duygulanmış gibidir)* Elveda, babacığım, elveda!

(BEŞİNCİ FRANK, kararlı adımlarla, dipteki kasaya doğru yürür. Korkusuzdur. Törensel bir biçimde, oğlunu ve geri kalan personelini selamlar; kasanın içine girer.)

HERBERT — Personel şefi! Kasayı kitle!

EGLİ — Baş üstüne, sayın Frank. *(Kasayı kitler).*

ALTINCI FRANK (HERBERT) — Ver anahtarı.

EGLİ — Buyurun, sayın Frank. *(Anahtarı verir)*

ALTINCI FRANK — Ara bakalım şunun ceplerini, Pauli.

PAULİ — Başüstüne, sayın Frank. *(EGLİ'nin ceplerini arar ve bulduğu başka anahtarları ALTINCI FRANK'a verir.)* Dört anahtar daha varmış, sayın Frank.

ALTINCI FRANK — Egli, şimdi de sen, onun ceplerini ara.

EGLİ — Başüstüne, sayın Frank. *(EGLİ, PAULİ'nin ceplerini arar ve bulduğu anahtarları ALTINCI FRANK'a verir).* Yedi anahtar varmış, sayın Frank! *(ALTINCI FRANK, sağdaki asansörün kapısını açar.)*

ALTINCI FRANK —

Borçlar haylı kabarık, krediler azaldı
Haydi, Ulusal Bankaya gidelim çekmeceyle

Şu atalardan kalma bankayı kurtarmalı
Olmazsa ne yapalım, canı cehenneme.

(PAULİ, elindeki çekmeceyle, sağdaki asansöre biner. ALTINCI FRANK da onun ardından asansöre biner. Asansör yukarı çıkar. EGLİ yalnız kalmıştır. Sol ayakkabısının içinden bir başka anahtar çıkarır ve kasaya yaklaşır. Kasayı açmak ister, ama sonra birden durur.)

EGLİ —

Bir çevirsem baba Frank'ı şimdi kurtarırdım
Bağlılığım engel oluyor, hem daha vakit var buna
Ben kendimi güçsüzlüğe değil, güce adadım
Defterin dürüldü eski şef, haydi geçmiş ola.

(Soldaki asansörle yukarı çıkar.)

14. YARGI

(OTTİLİE perde önüne çıkar. Yaslı dul giysilerini çıkarmış, takıp takıştırmıştır. Sırtında bir gece elbisesi, alabildiğine boyalı, boynunda dizi dizi inciler.)

OTTİLİE —

İşte, görüyorsunuz beni, sayın seyirciler
Kirlendim, alçaldım, başıma gelmedik az şey var
Oldum sokak çamurundan daha beter
Kadınlar çok acıya katlanmak zorundalar
Ama bunca kadın arasından, bunca
Hiçbiri düşmemiştir bencileyin utanca
Guillaume'nin kahvesindeydi, saat sekizi vurdu
Bekliyordum yeni iş arkadaşımızı
Egli'nin rahatça elde ettiği orospuyu
Geldi. Buldum karşımda kendi kızımı
Kızım, yoluna bunca kan akıttığım
Prensesim, altın topum, o küçücük sincabım
O cin gibi zeki yavrum, üstüne titrediğim dalım
O özenle okuttuğum, en iyi eğitim gördürdüğüm
O su gibi pırıl pırıl, o yüreği sevgi dolu
O her türlü kötülükten uzak bulundurduğum
Kızım. Şimdi satılık bir orospu oldu

Bir orospu; açık bütün iğrenç duygulara
Onurdan, erdemden yoksun; bulanmış yalan dolana
Ah, Frieda, ah Böckmann, öldünüz ikiniz de
Ne acılar çekiyorum bilseniz şu yeryüzünde
Şimdiye dek yaptıklarım hep iğrenç şeylerdi gerçi
Ama ben iyi olmak istiyorum şimdi
Lanet olsun bu soya, görsünler öyleyse başlarına geleceği
Neyse, vakit tamam, artık kararımı verdim.
Şu atalar bankasını sona erdireceğim.

(Perde açılır. Frank'ların villasında Atalar Salonu. Duvardaki ata resimlerinin önünde, üzerinde "200. Yıl" yazılı bir amblem. Ortada boş bir taht. Soldaki divanda FRANZİSKA ve HERBERT oturmaktadırlar. Tören giysileri içindedirler. OTTİLİE, sağdaki divana doğru yürür.)

FRANZİSKA — Şimdi ne olacak, anne?

HERBERT — Barışın artık. *(Susuş)*

OTTİLİE — *(Düşmanca)* Çocuklarım olacaksınız, ha!

FRANZİSKA — O mutlu aile günlerimizi düşün.

OTTİLİE — *(Sabırsızlıkla)* Babanız nerede?

HERBERT — Onu artık sorma. *(Susuş. OTTİLİE sağdaki divana oturur.)*

OTTİLİE — Demek buraya gelmeye yürek buldunuz kendinizde?

FRANZİSKA — Tabii. Niye gelmiyecek mişiz?

HERBERT — Bu aile villasını doğrusu çok huzurlu bulduk.

FRANZİSKA — Atalarımızın ruhunu soluyoruz içinde.

OTTİLİE — *(Tehdit edici)* Banka, ikiyüzüncü yıldönümünü kutluyor.

HERBERT — Biz de seninle birlikte kutlayacağız. *(Kapıdan, hizmetçi kılığında GUİLLAUME girer).*

GUİLLAUME — Para dünyasının temsilcileri geldi. *(Sol kapıdan, tören giysileri içinde, askerler girer; tahtın iki yanında yerlerini alırlar.)*

GUİLLAUME — Devlet Başkanı Haşmetmeab Traugott von Friedemann.

(Soldaki kapıdan genç bir görevli, çok yaşlı ve kör devlet başkanını koluna girmiş olarak getirir. OTTİLİE ve çocukları ayağa kalkar, para dünyasının temsilcilerini eğilerek selamlarlar. Genç görevli, nişanlarla donanmış ve bastonuna dayanarak güçlükle yürüyen devlet başkanını tahta doğru götürür; Haşmetmeab tahta oturur. OTTİLİE ve çocukları da yerlerine otururlar.)

DEVLET BAŞKANI — Ottilie Frank.

OTTİLİE — Buyurun, Haşmetmeab.

DEVLET BAŞKANI — Çok değerli dostum. Sevgili özel Frank bankanızın iki yüzüncü yıldönümünü kutlamak üzere şahsen geldim. Otto, nişanı.

(OTTİLİE ayağa kalkar. Genç görevli ona doğru gider ve boynuna nişanı takar. Saygıyla eğilerek geri çekilir. OTTİLİE ayakta kalır.)

OTTİLİE — Haşmetmeab, sayın Devlet Bankası Mü-

dürü, sayın Birleşik Bankalar Müdürü, sayın Ticaret Anonim Ortaklığı Müdürü, sayın Yönetim Kurulu üyeleri, sayın baylar ve sevgili çocuklarım Herbert ve Franziska. *(Genel bir şaşkanlık).*

DEVLET BAŞKANI — Herbert ve Franziska mı? Şaştım doğrusu, sevgili Ottilie. Demek çocuklarını bizden sakladın.

OTTİLİE — Haşmetmeab, çocuklarımı bu atalar bankasından uzak tutmak istedim.

DEVLET BAŞKANI — Uzak tutmak mı?

OTTİLİE — Haşmetmeab, size bir itirafta bulunacağım.

DEVLET BAŞKANI — Buyurun, dinliyorum.

OTTİLİE — Haşmetmeab, bu atalar bankasında sayısız suçlar işledik biz. Paralar dolandırdık, çaldık, çırptık. Tefecilik yaptık. Şantaj yaptık. Fuhuşla işler çevirdik, Haşmetmeab. En iyi dostlarımıza ihanet ettik. Cinayetler işledik, Haşmetmeab. Çalışma arkadaşlarımızı, müşterilerimizi öldürdük. Ve şimdi, haşmetmeab, bir batma tehlikesiyle karşı karşıyayız. *(Susuş)*

DEVLET BAŞKANI — *(Sakin)* Peki, benden nasıl bir yardım istiyorsun şimdi, sevgili dostum?

OTTİLİE — Benim ve bu atalar bankası hakkında bir yargı vermenizi.

DEVLET BAŞKANI — Yargı mı?

OTTİLİE — Adalet, evet, beni yok bile etse, adalet.

DEVLET BAŞKANI — Ceza mı?

OTTİLİE — Görevinizi yapın, Haşmetmeab. *(Oturur; susuş).*

DEVLET BAŞKANI —

Şimdi öyleyse yargımı dinle, Ottilie Frank.
Sevgili yaşlı dost, hadi pek büyütme işi
İtiraf ettiğin şeyler çok ağır şeyler gerçi
Ama dikkatle bakarsan pek de felaket değil
Onun için geleceğe bırakalım öldürme işini
Geleceğe birakalım öldürme işini
Hayır güvercinim, hayır, böyle bir şey
yapılmamalı
Yapılmamalı, hayır, hayır, hayır
Bu denli katı olmamalı kişi
Bu denli katı olmamalı.

OTTİLİE — *(Umutsuzca)* Beni bağışlamayın, Haşmetmeab. Ölüm cezasına çarptırın. Ruhumu kurtarmak istiyorum ben. Arınmış, iyi bir insan olmak istiyorum. Bu atalar bankasına bir son vermek istiyorum, Haşmetmeab. *(Susuş)*

DEVLET BAŞKANI — Ölüm cezasına çarpılmak mı? Ruhunu kurtarmak mı? Arınmış, iyi bir insan olmak mı? Bu atalar bankasına bir son vermek mi? Neler söylüyorsun Ottilile? Sen hangi yüzyılda yaşıyorsun, sevgilim? Ben yalnızca bir insanım. Suçların daha hafif, elin daha az kana bulanmış olsaydı, üzerinde durulabilirdi bunun. O zaman sana karşı amansızca davranabilirdim. Bana boşuna Zalim Traugott dememişler. Ama şimdi böyle bir şey yapmaya kalkışırsam, dünyanın bütün düzenini değiştirmem gerek, gülüm. Olayların biribiriyle bağlantısını göz önünde tutmam gerek. Adalet adaletsizlik bir çarkın dişlileri gibi içiçe girmiştir. Yalnız küçük sorunlarda uygulanır adalet. Oysa senin-

kiler çok büyük çapta işler. Şimdi duruma el koyacak olsam, dünyanın bütün ekonomik düzeni alt üst olur. Bir şaşkının bir iki ufak aptallığıyla bankalarımıza duyulan güvenin sarsılmasına izin veremem. Hayır, hayır. Yargı bekleme benden. Adalet isteme. Ceza isteme. Dürüstlüğün o katı, o soğuk dünyası karşısında çok yumuşak, çok insancıl kalırdı bütün bunlar. Şimdi ben seni o dünyaya itiyorum, benden yalnız ve yalnız iyilik ve yardım bekle.

PARA DÜNYASI TEMSİLCİLERİ — İyilik ve yardım.

DEVLET BAŞKANI —

İşte bundan dolayı, dostum, bırak pişmanlığı
Yok hiçbir gereği çırpınmanın yeryüzünde
Devlet Bankası yardım edip kapatacak borçlarını
En iyi yola gireceğiz sen ve ben böylece.

PARA DÜNYASI TEMSİLCİLERİ — En iyi yola.

DEVLET BAŞKANI — Ne o, hâlâ duraksıyor musun, güzel kısrağım benim? Hayır, hayır, hayır, hayır, bu denli katı olmaya gerek yok.

PARA DÜNYASI TEMSİLCİLERİ — Bu denli katı olmaya gerek yok.

DEVLET BAŞKANI — *(Ayağa kalkar, bastonunu yere vurur).* Haydi Otto gidelim; önemli devlet işleri bekliyor bizi.

(Genç görevli, koluna girerek, devlet başkanını sol kapıdan çıkarır. PARA DÜNYASININ TEMSİLCİLERİ saygılı bir susuş içinde beklerler. OTTİLİE, sağdaki divanda, gözlerini yere dikmiş bakmakta-

dır. FRANZİSKA ve HERBERT soldaki divanda, sakin, aldırmaz oturmakta, yenik düşmüş annelerini incelemektedirler.)

OTTİLİE — *(Ağır ağır)* Sayın Devlet Bankası Müdürü, sayın Birleşik Bankalar Müdürü, sayın Ticaret Anonim Ortaklığı Müdürü ve sayın Yönetim Kurulu üyeleri! Törene katıldığınız için sizlere teşekkür ederim.

(Para dünyası temsilcileri eğilerek selam verir ve sol geriden çıkarlar. Susuş.)

FRANZİSKA — Eee, şimdi anne?

OTTİLİE — Birden ürperdim. Soğudu burası. *(Gece giysisinin cebinden bir banka cüzdanı çıkarır ve yanına, divanın üzerine koyar)* Alın, bir banka cüzdanı daha. Bölge Bankasında beş yüz binlik bir hesap. Frank'ın bundan haberi yoktu.

HERBERT — Teşekkür ederim, anne.

OTTİLİE — *(Öne doğru eğilir, gözlerini çocuklarına diker ve kollarını yalvarırcasına açar).* Beni de bodruma. *(Susuş. HERBERT ayağa kalkar, sol kapıya gider ve açar).*

HERBERT — Niçin? Ne gereği var?

FRANZİSKA — *(Ayağa kalkar, annesini başıyla selamlar ve kapıya yönelir)* Ama çok başarılıydın anne! Yamandın!

HERBERT — *(Kapının yanında durur, başarısını kutlayan bir gülüşle annesine gülümser).* Atalarımızın bankasını kurtardın! *(Çıkar, FRANZİSKA da arkasından gider. OTTİLİE FRANK, ataların resimleri altında bir başına oturduğu yerde kalır.)*